

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ**

Πτυχιακή Εργασία της Γκούντα Αριστέας

Επιβλέπων: Dr. Νικόλαος Δημαράς

ΠΑΤΡΑ 2011

Περίληψη:

Με τον όρο “κριτήριο εμπορικότητας” εννοούμε την εξεύρεση μιας λογικής αποδεκτής από την νομοθεσία λύσης και η λογική αυτή λύση να αποτελεί κριτήριο για τους νομοθέτες μας στην επίλυση του προβλήματος του χαρακτηρισμού μιας πράξεως ως εμπορικής ή μη. Όμως, η εξεύρεση του ορθού κριτηρίου αποτελεί μια δύσκολη υπόθεση για το εμπορικό δίκαιο, καθώς κατά το παρελθόν αρκετοί εμπορικόλογοι υποστήριζαν ότι το κριτήριο της εμπορικότητας θα πρέπει να το αναζητήσουμε ή στη διαμεσολάβηση που γίνεται στη διαδικασία για την ικανοποίηση των αναγκών ή στην κυκλοφορία του χρήματος ή στην κατανομή των κινδύνων ανάμεσα στα πρόσωπα που εκτίθενται στους κινδύνους αυτούς ή στην επεξεργασία της πρώτης ύλης για την παραγωγή αγαθών.

Όμως, το ορθότερο κριτήριο για τον χαρακτηρισμό μιας πράξεως ως εμπορικής θα πρέπει να είναι το ύψος της επένδυσης του κεφαλαίου που πραγματοποιείται από τον έμπορο προκειμένου η επιχείρηση του να αποδώσει οικονομικά αποτελέσματα. Και όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος επένδυσης του κεφαλαίου, τόσο βεβαιότερος θα είναι και ο χαρακτηρισμός μιας πράξης ως εμπορικής και, κατ’ επέκταση, θα κάνουν έμπορο το πρόσωπο που τις εκτελεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σ.6-12

1.1 Αντικειμενικοί στόχοι του πρώτου μέρους.....	σ.7
1.2 Αίτια δημιουργίας του εμπορίου & η πορεία του στο χρόνο.....	σ.7-8
1.3 Το εμπορικό δίκαιο.....	σ.8-10
1.3.1 Αναδρομή - σύγχρονες εξελίξεις - μεταρρυθμίσεις.....	σ.9-10
1.3.2 Η σχέση του εμπορικού δικαίου με το αστικό δίκαιο.....	σ.10
1.4. Στόχος και αντικειμενικοί σκοποί της μελέτης.....	σ.11
1.5 Δομή της έρευνας.....	σ.11-12

ΜΕΡΟΣ 2 - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....σ.13-24

2.1 Εισαγωγή.....	σ.14
2.2 Προσδιορισμός της έννοιας του εμπόρου.....	σ.14-15
2.3 Η Γαλλική Επανάσταση: Υποκειμενικό-Αντικειμενικό-Μεικτό σύστημα..	σ.16-19
2.3.1 Το υποκειμενικό σύστημα.....	σ.16-17
2.3.2 Το αντικειμενικό σύστημα.....	σ.17-18
2.3.3 Το μεικτό σύστημα.....	σ.18-19
2.4 Το κριτήριο της εμπορικότητας.....	σ.20-22
2.4.1 Η εξεύρεση του ορθού κριτηρίου.....	σ.20-21
2.4.2 Η εμπορικότητα των επιχειρήσεων.....	σ.21-22
2.4.3 Οι συνέπειες της εμπορικότητας μιας πράξης.....	σ.22
2.5 Οι εμπορικές πράξεις.....	σ.22-24
2.5.1 Αμιγμερείς και ετερομερείς εμπορικές πράξεις.....	σ.23
2.5.2 Πρωτότυπα και παράγωγα Εμπορικές Πράξεις.....	σ.23-24
2.6 Αναμενόμενα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της βιβλιογραφικής επισκόπησης.....	σ.24

ΜΕΡΟΣ 3 - ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ.....σ.25-43

3.1 Εισαγωγή.....	σ.26
3.2 Η κατά σύνηθεσ επάγγελμα άσκηση εμπορικών πράξεων.....	σ.26-27
3.3 Άσκηση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων.....	σ.27-28
3.4 Οι εμπορικές πράξεις κατ' ιδίαν.....	σ.28-29
3.5 Οι πρωτότυπα εμπορικές πράξεις.....	σ.29-35
3.5.1 Η αγορά προς μεταπώληση	σ.29-31
3.5.2 Η μίσθωση κινητών πραγμάτων & η περαιτέρω εκμίσθωση τους.....	σ.31-32
3.5.3 Η επιχείρηση προμήθειας.....	σ.32
3.5.4 Η επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων.....	σ.32-33
3.5.5 Η εκμετάλλευση τουριστικής εγκατάστασης, η εκδοτική δραστηριότητα,	

η εκμετάλλευση κλινικής και εκπαιδευτηρίων & η εκληπτορία.....	σ.33
3.5.6 Η χειροτεχνία και η βιομηχανία.....	σ.33
3.5.7 Η κατασκευή πλοίων.....	σ.33-34
3.5.8 Η τυπογραφία υπό ευρύτερη έννοια, η οικοδόμηση & η εξόρυξη.....	σ.34
3.5.9 Η μεταφορά προσώπων δια ξηράς, ύδατος ή αέρος.....	σ.34-35
3.6 Οι νεότερες εμπορικές πράξεις.....	σ.35-43
3.6.1 Η εκμετάλλευση των γενικών αποθηκών.....	σ.36
3.6.2 Τραπεζικές και κολλυβιστικές εργασίες.....	σ.36
3.6.3 Η χρηματοδοτική μίσθωση, η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων & η δικαιόχρηση.....	σ.36-37
3.6.4 Η θαλάσσια ασφάλιση, η χερσαία ασφάλιση & η αμοιβαία ασφάλιση.....	σ.37-38
3.6.5 Η παραγγελία.....	σ.38
3.6.6 Η μεσιτεία.....	σ.38
3.6.7 Η πρακτορεία.....	σ.39
3.6.8 Η εμπορική αντιπροσωπεία.....	σ.39
3.6.9 Η διενέργεια πλειστηριασμών.....	σ.39-40
3.6.10 Η τραπεζική ενέγγυα πίστωση & η προκαταβολή έναντι φορτωτικής.....	σ.40-41
3.6.11 Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές.....	σ.41
3.6.12 Η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγή & η επιταγή.....	σ.41-42
3.6.13 Τα αποθετήρια και τα ενεχυρόγραφα.....	σ.42
3.6.14 Η εγγυητική επιστολή.....	σ.42-43
3.6.15 Ο αλληλόχρεος λογαριασμός.....	σ.43
3.7 Σύνοψη.....	σ.43

ΜΕΡΟΣ 4 - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞ' ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ & ΕΞ' ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΤΗΤΑ.....

4.1 Εισαγωγή.....	σ.45
4.2 Η παράγωγη εξ' υποκειμένου και εξ' αντικειμένου εμπορικότητας.....	σ.45-48
4.2.1 Η εξ' Υποκειμένου Εμπορικότητα.....	σ.46-47
4.2.2 Η εξ' Αντικειμένου Εμπορικότητα.....	σ.47-48
4.2.3 Διαφορές Μεταξύ της εξ' Υποκειμένου & της εξ' Αντικειμένου Εμπορικότητας.....	σ.48
4.3 Η απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.....	σ.48-50
4.3.1 Το ουσιαστικό σύστημα.....	σ.48-49
4.3.2 Το τυπικό σύστημα.....	σ.49-50
4.4 Περιορισμοί, ασυμβίβαστα και απαγορεύσεις στην απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας.....	σ.50
4.5 Οι συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας.....	σ.50-51
4.6 Τα εμπορικά βιβλία.....	σ.51-52
4.7 Συμπεράσματα που προκύπτουν από την παραπάνω ανάλυση.....	σ.52-53

ΜΕΡΟΣ 5 - ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠ/ΣΕΩΝ.....σ.54-67

5.1 Εισαγωγή.....	σ.55
5.2 Η Ομόρρυθμη Εταιρεία (ΟΕ)	σ.55-57
5.3 Η Ετερόρρυθμη Εταιρεία (ΕΕ)	σ.57-59
5.3.1 Η απλή ΕΕ.....	σ.57-58
5.3.2 Η κατά μετοχές ΕΕ.....	σ.58-59
5.4 Η Αφανής ή Συμμετοχική Εταιρεία.....	σ.59
5.5 Οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (ΑΣΟ)	σ.60-61
5.6 Ο Αστικός Συνεταιρισμός.....	σ.61
5.7 Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ)	σ.61-63
5.8 Η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ)	σ.63-66
5.9 Η Μονοπρόσωπη ΕΠΕ.....	σ.66-67
5.10 Σύνοψη.....	σ.67

ΜΕΡΟΣ 6 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....σ.68-71

6.1 Εισαγωγή.....	σ.69
6.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	σ.69-70
6.3 Πρόταση για περαιτέρω μελέτη.....	σ.70
6.4 Ο προσδιορισμός του ορθού κριτηρίου της εμπορικότητας.....	σ.70-71
6.5 Ο σκοπός της θέσπισης των σύγχρονων εμπορικών πράξεων.....	σ.71

Βιβλιογραφία	σ.72-76
Νομοθεσία.....	σ.76-79

ΜΕΡΟΣ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αντικειμενικοί Στόχοι του Πρώτου Μέρους

Στην εισαγωγή θα προσδιορίσουμε τα αίτια δημιουργίας του εμπορίου και την πορεία του στο χρόνο. Επιπροσθέτως, θα γίνει μια ιστορική αναδρομή στο εμπορικό δίκαιο και θα επισημανθεί η σχέση του με άλλα δίκαια. Τέλος, θα γίνει ο σχεδιασμός της έρευνας και θα ορισθούν ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι της μελέτης αυτής.

1.2 Αίτια Δημιουργίας του Εμπορίου και η Πορεία του στο Χρόνο

Το εμπόριο έχει ως κύριο αίτιο δημιουργίας του την εξυπηρέτηση των αναγκών που έχει ο άνθρωπος. Πιο απλά, επειδή ο άνθρωπος δεν έχει τη δυνατότητα να παράγει μόνος του τα αγαθά που απαιτούνται για την ικανοποίηση των αναγκών του, απευθύνεται σε άλλα πρόσωπα τα οποία είναι σε θέση, έναντι μιας καθορισμένης αμοιβής, να του παρέχουν την ποσότητα που απαιτείται τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος, το εμπόριο βρίσκεται σε ταύτιση με την ιστορία της ανθρωπότητας. Πρώτοι ήταν οι Φοίνικες οι οποίοι δημιούργησαν εμπορικές συνθήκες στον κόσμο, λόγω της τάσης που είχαν για συνεχείς αναζητήσεις και, έτσι, ένωσαν εμπορικά όλες τις πόλεις που βρίσκονται στη Μεσόγειο. Στον Ελλαδικό χώρο και, ιδιαιτέρως, στην Αθήνα το εμπόριο γνώρισε μεγάλη ακμή. Τα πλοία αφικνούσαν στο λιμάνι του Πειραιά από κάθε χώρα της γης και αναχωρούσαν από τον Πειραιά προς ολόκληρο τον κόσμο. Η Ελλάδα ήταν υπεύθυνη για την ομαλή διεξαγωγή του εμπορίου.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να τονισθεί ότι η ανακάλυψη νέων γεωγραφικών εκτάσεων κατά το 16ο αιώνα απετέλεσε σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη του εμπορίου. Συνεπώς, οι εμπορικές συναλλαγές επεκτάθηκαν από τη Μεσόγειο προς όλο τον Ατλαντικό. Πλέον το εμπόριο δε συγκεντρώνεται στα χέρια της Ευρώπης, αλλά

εξαπλώνεται σε όλες τις γεωγραφικές κατευθύνσεις, με αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη και των υπολοίπων χωρών.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η βιομηχανική επανάσταση η οποία τελέσθηκε κατά τα τέλη του 18ου αιώνα απετέλεσε τον κύριο λόγο για την εμπορική επανάσταση, αφού η δημιουργία των μηχανών που χρησιμοποιούνταν στην διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων αύξησε τον όγκο παραγωγής, με άμεση συνέπεια τον επιμερισμό του όγκου αυτού σε όλα τα μέρη της Γης. Πλέον οι έμποροι έχουν τον καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός κράτους, οι οποίοι συνεχώς και ανέρχονται όχι μόνο οικονομικά αλλά και κοινωνικά.

Σήμερα, το εμπόριο έχει επεκταθεί σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής: καινοτόμες μέθοδοι παραγωγής, ποικίλοι τρόποι διεξαγωγής του και διάφορες οικονομικές ενώσεις έχουν μετατρέψει το εμπόριο σε κλάδο της επιστήμης. Νέα μέσα μεταφοράς χρησιμοποιούνται, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη υψηλών ταχυτήτων. Αυτό οδήγησε στην απώλεια της επαφής του παραγωγού των αγαθών με τον τελικό χρήστη τους.

Όλα αυτά τα γεγονότα δημιούργησαν την ανάγκη για επιβολή κανόνων στο εμπόριο. Οι κανόνες αυτοί συνέθεσαν το εμπορικό δίκαιο. Συνεπώς, το εμπορικό δίκαιο είναι τμήμα του ιδιωτικού δικαίου, το οποίο έχει σαν κύριο μέλημα την προάσπιση των κανόνων του εμπορίου¹. Δηλαδή, το εμπορικό δίκαιο αποτελεί δίκαιο των εμπόρων και του εμπορίου γενικότερα: κατά συνέπεια, ο χαρακτήρας του εμπορικού δικαίου δεν είναι μόνο υποκειμενικός (η υπεράσπιση των συμφερόντων του εμπόρου), αλλά και ταξικός (η υποστήριξη των εμπορικών συναλλαγών).

1.3 Το Εμπορικό Δίκαιο

Πρόκειται για ένα συγκεκριμένο κομμάτι ενός ειδικότερου κλάδου δικαίου που, όπως και προγενέστερα αναφέραμε, έχει ως κύριο μέλημα να υποστηρίξει τα συμφέροντα του εμπόρου όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο (προάσπιση των δικαιωμάτων και

¹ Schmidt, 1983, σ.82.

επιδιώξεων του εμπόρου), αλλά και σε συλλογικό επίπεδο (προάσπιση των συναλλαγών). Για το λόγο αυτό θα πρέπει:

- ❖ Να γίνει μια ιστορική αναδρομή του εμπορικού δικαίου.
- ❖ Να προσδιορισθεί η σχέση του με το αστικό δικαίου.

1.3.1 Αναδρομή - Σύγχρονες Εξελίξεις - Μεταρρυθμίσεις

Το εμπορικό δίκαιο στην Ελλάδα ισχύει από το 1821 με ψήφισμα της Εθνικής Συνέλευσης της Επιδαύρου, όπου η Ελλάδα υιοθέτησε αυτούσιο το γαλλικό κείμενο². Η διάταξη περί εμποροδικών της 24^{ης} Μαΐου 1835 και οδήγησε στη δημιουργία εμπορικών επιμελητηρίων το 1836 θεωρείται νόμος. Παρά τούτα στις μέρες μας δεν είναι σε πλήρη ισχύ. Εμπεριέχει κανονισμούς ουσιαστικού δικαίου (οι οποίες είναι σε ισχύ και στις μέρες μας), αλλά και κανονισμούς που ρυθμίζουν πράξεις που έχουν σχέση με την απονομή της δικαιοσύνης στα εμποροδικεία. Όμως, αυτοί οι κανονισμοί δικονομικού δικαίου δεν ισχύουν βάσει του νόμου ΑΥΝΖ του 1887, διότι η πρακτική τους εφαρμογή δεν στέφθηκε με επιτυχία.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι εξελίξεις που έλαβαν χώρα στο Ελληνικό εμπορικό δίκαιο είναι οι κάτωθι:

- ❖ Το άρθρο 99 περί παραγγελίας και μεταφοράς αντικαταστάθηκε από το άρθρο 8 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.
- ❖ Το άρθρο 31 του ν.1329/1983 αντικατέστησε τα άρθρα 2-7 του εμπορικού κώδικα που σχετίζονταν με τη δυνατότητα που δίνονταν σε ανήλικο να ασκεί εμπορία και να εκτελεί εμπορικές πράξεις.
- ❖ Ο ν.2447/1996, ο οποίος κύρωσε ως κώδικα, σύμφωνα με τα άρθρα 76 παρ.6 του συντάγματος και 16 παρ.12 του ν.2298/1995, το σχέδιο νόμου περί υιοθεσίας, επιτροπείας αναδοχής ανηλίκου, δικαστικής συμπαράστασης, δικαστικής επιμέλειας ξένων υποθέσεων και συναφών ουσιαστικών, δικονομικών και μεταβατικών διατάξεων επέφερε σημαντικές αλλαγές στην εμπορική ικανότητα των φυσικών προσώπων.
- ❖ Ο ν.3588/2007 του πτωχευτικού κώδικα. Ο νόμος αυτός ενοποίησε δύο ζητήματα: της πτώχευσης και της εξυγίανσης & εκκαθάρισης ζημιωγόνων

² Παναγιωταρά, 1999, σ.24.

επιχειρήσεων. Οι νόμος αυτός έχει σκοπό να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των πιστωτών του πτωχού, είτε μέσω σχεδίου εξυγίανσης είτε μέσω εκκαθάρισης της περιουσίας είτε μέσω κατάρτισης συμφωνίας συνδιαλλαγής.

- ❖ Ο ν.3604/2007 περί Α.Ε., ο οποίος αποτελεί μεταβολή του ν.2190/1920. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, περιορίζεται η παρέμβαση στη σύσταση και λειτουργία μιας Α.Ε., επιτρέπεται η σύσταση μιας μονοπρόσωπης Α.Ε., οι μέτοχοι αποκτούν περισσότερη ευχέρεια στη διαμόρφωση ειδικών θεμάτων που ορίζει το καταστατικό και απλοποιεί τη σύσταση και λειτουργία μιας Α.Ε.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μας οδηγούν στο να υποθέσουμε ότι το εμπορικό δίκαιο δεν περιλαμβάνεται κατά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό στον εμπορικό κώδικα, αφού μετά τις αλλαγές αυτές πολύ λίγα άρθρα του εμπορικού κώδικα απέμειναν σε ισχύ.

1.3.2 Η Σχέση του Εμπορικού Δικαίου με το Αστικό Δίκαιο

Οι εμπορικές πράξεις αποτελούν τμήμα της καθημερινής μας ζωής. Τη στιγμή που ένα πρόσωπο πωλεί σε κάποιο άλλο ένα παντελόνι ή μια μπλούζα, έχουμε μια εμπορική πράξη.

Από το παράδειγμα αυτό, μπορούμε να υποθέσουμε ότι το εμπορικό δίκαιο είναι μέρος του ιδιωτικού δικαίου, όπου εφαρμόζονται διατάξεις του αστικού δικαίου³. Και αυτό συμβαίνει, διότι η εμπορική νομοθεσία είτε παρουσιάζει κάποια κενά που μόνο το αστικό δίκαιο μπορεί να καλύψει είτε δεν υπάρχει αντίθετη ρύθμιση στο εμπορικό δίκαιο (υπάρχει δηλ. συμφωνία σε ορισμένες διατάξεις του εμπορικού με το αστικό δίκαιο).

Για παράδειγμα, το άρθρο 18 του ΕΚ ορίζει για τις εμπορικές εταιρείες πως η εταιρική σύμβαση καταρτίζεται από το αστικό δίκαιο, από συγκεκριμένους εμπορικούς νόμους και από τη συμφωνία μεταξύ των εταίρων. Το παράδειγμα αυτό δείχνει την πρόθεση του εμπορικού νομοθέτη να επιτρέπει το αστικό δίκαιο να συμπληρώνει το εμπορικό δίκαιο, όπου κρίνεται απαραίτητο.

³ Δημαράς Ν., 2008, σ.65.

1.4. Στόχος και Αντικειμενικοί Σκοποί της Μελέτης

Το εμπορικό δίκαιο δε δύναται να προβεί στην εξεύρεση των κριτηρίων εκείνων που θα χαρακτηρίζουν μια πράξη ως εμπορική ή μη εμπορική. Για το λόγο εκείνο, ο στόχος της εργασίας αυτής θα είναι η μελέτη του κριτηρίου της εμπορικότητας. Για την υλοποίηση του στόχου αυτού, οι αντικειμενικοί σκοποί θα πρέπει να έχουν ως εξής:

- ❖ Ορισμός της έννοιας της εμπορικότητας.
- ❖ Μορφές που λαμβάνει η εμπορικότητα.
- ❖ Ακριβής καθορισμός των εμπορικών πράξεων, με παράθεση παραδειγμάτων.
- ❖ Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο αποκτάται η εμπορική ιδιότητα.
- ❖ Αναφορά των προϋποθέσεων που πρέπει να πληροί κάθε φυσικό πρόσωπο για την απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας.
- ❖ Ανάλυση των συνεπειών της απόκτησης της εμπορικής ιδιότητας.

1.5 Δομή της Έρευνας

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, το εμπορικό δίκαιο παρουσιάζει μια σοβαρή αδυναμία: την μη εξεύρεση του ορθού κριτηρίου σύμφωνα με το οποίο μια πράξη μπορεί να χαρακτηριστεί ως εμπορική. Γι' αυτό και αποφασίσαμε να ασχοληθούμε και με το θέμα αυτό: για να μπορέσουμε βάσει των στοιχείων που θα συγκεντρώσουμε, να υποβάλλουμε τις προτάσεις μας. Για το λόγο αυτό, στις επόμενες σελίδες:

1. θα γίνει μια βιβλιογραφική επισκόπηση σχετική με το θέμα της μελέτης αυτής.
2. θα καθοριστεί επακριβώς η έννοια της εμπορικότητας και θα αναλυθούν οι μορφές της.
3. Θα ορίσουμε επακριβώς ποιες πράξεις ο νόμος αναγνωρίζει ως εμπορικές, σύμφωνα με το αντικειμενικό κριτήριο της εμπορικότητας, δίνοντας παραδείγματα.
4. Θα ερευνηθούν ο τρόπος και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κάθε φυσικό πρόσωπο για την απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας και θα αναφερθούν οι συνέπειες που επιφέρει η απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας.
5. Θα εξετάσουμε τη μορφή των εμπορικών εταιρειών.

Αξίζει να τονισθεί ότι η έννοια της εμπορικότητας και οι μορφές της, οι πράξεις που ορίζονται ως εμπορικές κατά το αντικειμενικό σύστημα και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κάθε φυσικό πρόσωπο για την απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας συνθέτουν το γενικό μέρος του εμπορικού δικαίου. Δηλαδή, το γενικό μέρος εμπεριέχει την ανάλυση των εννοιών του εμπορίου και των εμπορικών πράξεων.

Αντιθέτως, το ειδικό μέρος του εμπορικού δικαίου συνθέτουν η νομοθετική προστασία της εμπορικής ιδιοκτησίας, η μορφή των εμπορικών εταιρειών και το πτωχευτικό δίκαιο. Στο μέρος αυτό, θα αναλύσουμε μόνο τη μορφή των εμπορικών εταιρειών διότι, όπως θα αναφέρουμε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση, το σύστημα των εμπορικών επιχειρήσεων ταυτίζεται με το υποκειμενικό σύστημα εμπορικότητας.

ΜΕΡΟΣ 2 - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΜΕΡΟΣ 2 - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Επειδή το άρθρο 1 ΕΚ του Β.Δ.19 Απριλίου/1 Μαΐου 1835 τονίζει ότι ως έμποροι ορίζονται όσοι ασκούν εμπορικές πράξεις κατ' επάγγελμα και σαν κύρια δραστηριότητα τους είναι το εμπόριο, κρίνεται αναγκαίο για τη βιβλιογραφική επισκόπηση να χωριστεί στις παρακάτω παραγράφους:

- ❖ Προσδιορισμός της έννοιας του εμπόρου.
- ❖ Το γαλλικό δίκαιο ως πρότυπο: το υποκειμενικό, το αντικειμενικό και το μεικτό σύστημα.
- ❖ Το κριτήριο της εμπορικότητας. Στην παράγραφο αυτή, θα διερευνηθούν:
 - Η εξεύρεση του ορθού κριτηρίου.
 - Η εμπορικότητα των εταιρειών.
 - Οι συνέπειες που απορρέουν από την εμπορικότητα μιας πράξης.
- ❖ Οι εμπορικές πράξεις.

2.2 Προσδιορισμός της Έννοιας του Εμπόρου

Ο ακριβής προσδιορισμός της έννοιας του εμπόρου είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα, καθώς έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί από αρκετούς εμπορικόλογους⁴, σχετικοί με τον καθορισμό της έννοιας του εμπόρου. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει μια σύγχυση που έχει σχέση με την κατανόηση του νομικού προσώπου που θεωρείται έμπορος.

Ο Τσιριντάνης ορίζει ως έμπορο το πρόσωπο εκείνο που πραγματοποιεί πράξεις εμπορικού χαρακτήρα και έχει ως κυρίως αντικείμενο των εργασιών του το εμπόριο. Βέβαια, ο ορισμός αυτός δεν διευκρινίζει αν οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται έχοντας υπόψη το κριτήριο της συνήθειας. Το κριτήριο αυτό καθιστά ένα φυσικό πρόσωπο ως έμπορο, ανεξάρτητα αν πραγματοποιεί άλλες δραστηριότητες. Για παράδειγμα, ένας ορθοπεδικός δύναται να έχει σαν κυρίως επαγγελματική δραστηριότητα την άσκηση της συγκεκριμένης επιστήμης, αλλά να λογισθεί ως έμπορος εάν η δραστηριότητα του είναι εμπορική.

⁴ Τσιριντάνης, 1964: Ρόκας, Κ. 1972, Ρόκας, Ν. 1998: Λιακόπουλος, 1998.

Ο Ρόκας Ν.⁵ παρέθεσε τη δική του ερμηνεία για το πρόσωπο που λογίζεται ως έμπορος. Συγκεκριμένα, όρισε ως έμπορο το πρόσωπο εκείνο που μεσολαβεί στην διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών. Δηλαδή, το κύριο μέλημα του εμπόρου είναι η κερδοσκοπική διαμεσολάβηση του στην διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου αυτά να διατεθούν στον τελικό τους χρήστη (τον καταναλωτή).

Ο Λιακόπουλος⁶ συμφωνεί με τον ορισμό που δόθηκε από τον Ν. Ρόκα, αλλά προσθέτει και το στοιχείο του κινδύνου που εμπεριέχει η διαμεσολάβηση του εμπόρου στην κυκλοφορία των ασωμάτων και ενσωμάτων προϊόντων. Ο έμπορος θέτει σε κίνδυνο τα κεφάλαια που έχει επενδύσει προκειμένου να αποκτήσει το ρόλο του διαμεσολαβητή στην κυκλοφορία των προϊόντων και, κατ' επέκταση, τα προσδοκώμενα οφέλη του. Για παράδειγμα, ο χονδρέμπορος υποδημάτων Υ μπορεί να οδηγηθεί σε οριστική παύση των δραστηριοτήτων του αν, πωλώνοντας επί πιστώσει υποδήματα στον πελάτη του έμπορο Φ, δεν εισπράξει τα χρήματα του (λόγω π.χ. της κακής οικονομικής πορείας του Φ).

Σύμφωνα με την Χατζηιωάννου⁷, έμπορος ορίζεται το πρόσωπο εκείνο που πραγματοποιεί αγορές, μεταποιήσεις ή κατασκευές. Δηλαδή, ο έμπορος κατέχει τη δυνατότητα να εκτελεί οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα, ανάμεσα τους και η πώληση (χονδρική ή λιανική) αλλά και η αγορά, σε οποιοδήποτε μέρος της Γης. Πρόκειται για έναν γενικευμένο και εγκυκλοπαιδικό ορισμό, ο οποίος αναφέρεται σε διεθνή πρότυπα. Επομένως, καθίσταται απαραίτητη η εξεύρεση ενός ορισμού ο οποίος θα πρέπει να είναι σύμφωνος με την ελληνική μας νομοθεσία.

Ο πιο ορθολογιστικός ορισμός του εμπόρου, ο οποίος και είναι σύμφωνος με την ελληνική νομοθεσία είναι εκείνος που προέρχεται από τον Κοντάκο⁸, ο οποίος υποστηρίζει ότι έμπορος (ή επιτηδευματίας) είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο δραστηριοποιείται εμπορικά στην ελληνική επικράτεια και έχει ως στόχο την αποκομιδή εισοδήματος από την εμπορία του. Τα φορολογικά δικαιώματα καθώς επίσης και οι φορολογικές υποχρεώσεις του ορίζονται με το ΠΔ 186/1992.

⁵ Ρόκας Ν., 1998, σ.3.

⁶ Λιακόπουλος, 1998, σ.2.

⁷ Χατζηιωάννου, 2008, σ.4.

⁸ Κοντάκος, 1997, σ.16.

2.3 Η Γαλλική Επανάσταση: Υποκειμενικό, Αντικειμενικό και Μεικτό Σύστημα

Βασική αρχή της γαλλικής επανάστασης που έγινε το 1789 ήταν η κατάργηση κάθε μορφής διακρίσεων ενάντια στην ανθρωπότητα. Η ιδέα αυτή οδήγησε όχι μόνο τη Γαλλία αλλά και τα υπόλοιπα κράτη να υιοθετήσουν αυτή τη φιλοσοφία και να την εφαρμόσουν και στο εμπορικό δίκαιο. Συνεπώς, το εμπορικό δίκαιο χαρακτηριζόταν από αντικειμενικές αρχές.

Όμως, από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα το εμπορικό δίκαιο άρχισε και πάλι να υιοθετεί υποκειμενικές αρχές, ξεκινώντας από τον εμπορικό κώδικα της Γερμανίας (1897). Τις αρχές του γερμανικού εμπορικού κώδικα άρχισε να τις εφαρμόζει και ο γαλλικός εμπορικός κώδικας, ενώ ο ιταλικός εμπορικός κώδικας αρχίζει να προσανατολίζεται στην έννοια της εμπορικής επιχείρησης, έννοια που δεσπόζει και στις μέρες μας στις σύγχρονες αρχές του εμπορικού μας δικαίου⁹.

Πάντως, σχετικά με το προσδιορισμό της έννοιας της εμπορικής πράξης και του εμπόρου, αναπτύχθηκαν τρία συστήματα:

- ❖ Το υποκειμενικό σύστημα.
- ❖ Το αντικειμενικό σύστημα.
- ❖ Το μικτό σύστημα.

2.3.1 Το Υποκειμενικό Σύστημα

Το σύστημα αυτό τονίζει ότι υποκείμενο της εμπορικής δραστηριότητας για το εμπορικό δίκαιο είναι το πρόσωπο έμπορος¹⁰. Δηλαδή, κατά το υποκειμενικό σύστημα, το εμπορικό δίκαιο διαμορφώνεται με βάση το δίκαιο των εμπόρων. Τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού εμπορικού δικαίου κατά το υποκειμενικό σύστημα είναι τα κάτωθι:

- ❖ Ορισμός της έννοιας του εμπόρου.
- ❖ Καθορισμός των προϋποθέσεων που είναι απαραίτητες για να γίνει έμπορος ένα φυσικό πρόσωπο.

⁹ Δημαράς Ν., 2009, σ.27.

¹⁰ Κωνσταντέλλος, 2008.

- ❖ Καθορισμός των συνεπειών που έχει η εμπορική ιδιότητα.

Πλεονέκτημα αυτού του συστήματος είναι ότι το εμπορικό δίκαιο στην περίπτωση αυτή υποστηρίζει τον έμπορο και τα προσωπικά του οφέλη. Οπότε, κατά το εμπορικό σύστημα μια πράξη τη χαρακτηρίζουμε ως εμπορική όταν τελείται από έμπορο για τις ανάγκες της εμπορίας του.

Όμως, ένα σοβαρό μειονέκτημα που παρουσιάζει το υποκειμενικό σύστημα είναι ότι πράξεις που τελούνται από ιδιώτες (μη εμπόρους) δεν αναγνωρίζονται από το εμπορικό δίκαιο ως εμπορικές.

Αξίζει να τονίσουμε εδώ ότι το σύστημα αυτό ταυτίζεται σε πολύ μεγάλο ποσοστό με το σύστημα της εμπορικής επιχείρησης, κατά το οποίο ως εμπορικές χαρακτηρίζονται οι πράξεις που αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση του κέρδους. Αυτό το σύστημα ωφελεί όχι μεμονωμένα πρόσωπα αλλά μεγάλου μεγέθους εταιρείες, οι οποίες είναι δομημένες με σκοπό την επίτευξη του κέρδους. Για παράδειγμα, η εμπορική-αντιπροσωπευτική εταιρεία «ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΣΠΙΕΤΣΕΡΗΣ ΑΕ» εκμισθώνει αυτοκίνητα τα οποία χρησιμοποιούν οι εξωτερικοί συνεργάτες (πωλητές) της επιχείρησης. Αυτή η πράξη θεωρείται ως εμπορική, διότι έχει σχέση με την εμπορία του, πράξη που φυσικά τεκμαίρεται και εκπίπτει από τη φορολογία.

2.3.2 Το Αντικειμενικό Σύστημα

Το αντικειμενικό σύστημα ορίζει ότι το εμπορικό δίκαιο στρέφει το ενδιαφέρον του προς την άσκηση εμπορικών πράξεων¹¹, σε αντίθεση με το υποκειμενικό σύστημα το οποίο είχε ως άξονα το πρόσωπο έμπορος. Στην περίπτωση αυτή, εμπορικές είναι οι πράξεις τις οποίες το νομοθετικό σύστημα θεωρεί ως εμπορικής φύσεως (άρα, αποκλείονται από εμπορικές οι πράξεις εκείνες που ο νόμος δεν ορίζει). Δηλαδή, το εμπορικό σύστημα εξετάζει τις εμπορικές πράξεις. Και χαρακτηρίζονται ως εμπορικές, διότι η νομοθεσία εξετάζει:

- ❖ *Το σκοπό των πράξεων* - εξετάζεται η πρόθεση της πράξεως. Για παράδειγμα, η αγορά ενός αντικειμένου με σκοπό τη μεταπώληση αυτού. Π.χ. η αγορά

¹¹ Δημαράς Ν., ό.π., σ.28-29.

ενός κοσμήματος με σκοπό αυτό να μεταπωληθεί, λογίζεται ως εμπορική πράξη. Αν όμως αγοράστηκε το κόσμημα για να δοθεί ως δώρο, αλλά στην πορεία άλλαξε γνώμη ο κάτοχος και το μεταπώλησε, τότε δεν υφίσταται εμπορική πράξη διότι δεν υπάρχει η πρόθεση μεταπώλησης.

- ❖ *Τη μορφή τους* - πρόκειται για το διαχωρισμό των εμπορικών πράξεων σε είδη. Δηλαδή, μπορεί αν είναι ετερομερείς (αποτελούν πράξεις μόνο για το ένα συναλλασσόμενο μέρος, π.χ. η πώληση υποδημάτων στον καταναλωτή), ετερομερείς (αποτελούν πράξεις και για τα δύο συναλλασσόμενα μέρη, π.χ. η αγορά ρούχων από τον οίκο μόδας Ο από τον ιδιοκτήτη του καταστήματος Κ, με σκοπό ο Κ να τα μεταπώλησει στους καταναλωτές), πρωτότυπες (στηρίζουν την εμπορικότητα τους σε διάταξη νόμου) και παράγωγες (πράξεις που εξαρτώνται είτε από άλλες αντικειμενικά εμπορικές πράξεις, όπως π.χ. ο Κ που αγόρασε ρούχα από τον Ο με σκοπό τη μεταπώληση αυτών μίσθωσε ένα φορτηγό για να τα μεταφέρει στο κατάστημα του, είτε από μη καθεαυτού εμπορικές πράξεις αλλά μετατρέπονται σε εμπορικές όταν πραγματοποιούνται στα πλαίσια της δραστηριότητας του εμπόρου, όπως π.χ. ο έμπορος Ε δανείζεται χρήματα από την τράπεζα Τα με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει για την εμπορία του).
- ❖ *Το αντικείμενο τους* - το δίκαιο εξετάζει το αντικείμενο των εργασιών μιας επιχείρησης, π.χ. πρόκειται για επιχείρηση πρακτορείας.

Πλεονέκτημα του συστήματος αυτού είναι ότι γίνεται ξεκάθαρο ποιες πράξεις θεωρούνται εμπορικές και ποιες όχι, συνεπώς είναι και πιο δίκαιο. Το μειονέκτημα του αντικειμενικού συστήματος είναι ότι το επάγγελμα καθορίζει ένα πρόσωπο αν είναι έμπορος ή όχι. Ακόμα και αν ο παράγοντας κέρδος είναι φανερός στο προσκήνιο, η πράξη δε χαρακτηρίζεται ως εμπορική. Για παράδειγμα, έμπορος ελαιολάδου αγοράζει οικία αξίας 40.000 ευρώ, την οποία και πωλεί μετά από 1 μήνα αντί 45.000 ευρώ. Η πράξη αυτή δε χαρακτηρίζεται ως εμπορική, διότι δεν υπάρχει εμπορικότητα.

2.3.3 Το Μεικτό Σύστημα

Το μεικτό σύστημα έχει ως βασική επιδίωξη να εξαλείψει τις αδυναμίες που παρουσιάζουν και το υποκειμενικό και το αντικειμενικό σύστημα. Πρόκειται για ένα

σύστημα το οποίο εφαρμόζεται σχεδόν κατά κόρον στην Ελλάδα, που περιέχει τα χαρακτηριστικά και των δύο προαναφερθέντων συστημάτων, εξαλείφοντας πλήρως τις αδυναμίες που παρουσίαζαν τα συστήματα αυτά.

Η γαλλική εμπορική νομοθεσία είχε υιοθετήσει τις αρχές του αντικειμενικού συστήματος. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, άρχισε να προσανατολίζεται στο υποκειμενικό σύστημα. Το γεγονός αυτό δείχνει την πρόθεση της Γαλλίας να ευνοήσει τις οικονομικά ισχυρότερες τάξεις, αφού όπως τονίσαμε και στην εισαγωγή πως οι έμποροι ανέρχονταν οικονομικά και κοινωνικά και το υποκειμενικό σύστημα τους έκανε ακόμα πιο ισχυρούς με την πάροδο του χρόνου.

Στη Γερμανία η εμπορική νομοθεσία στράφηκε και πάλι στο υποκειμενικό σύστημα και οι νέες εμπορικές διατάξεις της Γαλλίας το 1950, ακολούθησαν την πολιτική της Γερμανίας¹². Αυτό το γεγονός μας οδηγεί στο να υποθέσουμε ότι η οικονομική και κοινωνική δύναμη των εμπόρων εξαπλωνόταν και σε διεθνή κλίμακα. Για παράδειγμα, σήμερα βλέπουμε εταιρείες όπως η Coca-Cola και η Nestle να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό και σε παγκόσμιο επίπεδο τα νομικά συστήματα που επικρατούν στην εκάστοτε χώρα, χάρη στην ισχύ του υποκειμενικού συστήματος.

Το 1942, η ιταλική αστική νομοθεσία αποστράφηκε την έννοια των πράξεων εμπορικής φύσεως και εφήρμοσε την έννοια της εμπορικής επιχείρησης, η οποία και αναλύθηκε πιο πάνω¹³ και φαίνεται να ευνοεί μεγάλου μεγέθους εταιρείες, οι οποίες είναι διαρθρωμένες με κύρια επιδίωξη την επίτευξη κερδοφορίας.

Όλα αυτά τα γεγονότα κάνουν επιτακτική την ανάγκη για την εφαρμογή κανόνων όπως το μεικτό σύστημα, το οποίο όχι μόνο έχει καταστήσει σαφές για το ποιες πράξεις έχουν εμπορικό χαρακτήρα σε κάθε περίπτωση, αλλά και ποιες πράξεις τις χαρακτηρίζουμε ως εμπορικές όταν πραγματοποιούνται από έμπορο για την κάλυψη των αναγκών της εμπορίας του. Το μεικτό σύστημα ήδη έχει αρχίζει να εφαρμόζεται και από σύγχρονες χώρες.

¹² Treber, 1999, σ.525.

¹³ Lebmann, 1999, σ.361.

2.4 Το Κριτήριο της Εμπορικότητας

Με τον όρο «κριτήριο της εμπορικότητας», εννοούμε τον νομικό χαρακτηρισμό μιας οικονομικής πράξεως ως εμπορική ή μη. Βασιζόμενοι στον όρο αυτό, το μέρος αυτό θα χωριστεί σε δύο υπό-παραγράφους:

- ❖ Η εξεύρεση του ορθού κριτηρίου.
- ❖ Η εμπορικότητα των εταιρειών.
- ❖ Οι συνέπειες που απορρέουν από τον χαρακτηρισμό μιας πράξεως ως εμπορικής.

2.4.1 Η Εξεύρεση του Ορθού Κριτηρίου

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, η βασικότερη αδυναμία του εμπορικού δικαίου έγκειται στην εξεύρεση ενός κριτηρίου με βάση το οποίο ο εμπορικός κώδικας να είναι σε θέση να διακρίνει όποτε κρίνεται αναγκαίο αν μια πράξη έχει εμπορικότητα, δηλαδή δύναται να χαρακτηριστεί ως εμπορική ή μη εμπορική. Στην αρχή, Έλληνες και Γάλλοι επιστήμονες¹⁴ αποπειράθηκαν να υιοθετήσουν ένα κριτήριο μόνο για πράξεις. Όμως, το κριτήριο αυτό δεν ήταν σε θέση να καλύψει κάθε μορφή εμπορικότητας, διότι υπήρχαν άλλα κριτήρια εμπορικότητας που είχαν οικονομικό αντικείμενο.

Παρά ταύτα, πράξεις που η νομοθεσία τις λαμβάνει ως εμπορικές, δεν χαρακτηρίζουν απόλυτα ως έμπορο το πρόσωπο που τις πραγματοποιεί. Από την άλλη μεριά, αρκετές γνωστές εκ παλαιόθεν πράξεις δεν χαρακτηρίζονταν ως εμπορικές. Οι δραστηριότητες που δε θεωρούνται εμπορικές είναι εκείνες που έχουν να κάνουν με την εκμετάλλευση της γης (π.χ. η γεωργία, η εξόρυξη κτλ). Και τούτο, διότι λαμβάνεται υπόψη η χρήση των τεχνικών που χρησιμοποιεί το εμπόριο.

Επομένως, μια δραστηριότητα δύναται να χαρακτηριστεί ως εμπορική μόνον αν λάβουμε υπόψη όχι τι εμπεριέχει αλλά τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση της και χωρίς να εξετασθεί αν ο νόμος τη χαρακτηρίζει εμπορική ή όχι.

¹⁴ Πετιμεζάς, 1929, σ.158-159; Καραβάς, 1954; Escarra et Rault, 1934, σ.102; Escarra, 1952, σ.61; Λουκόπουλος, 1967; Ripert et Roblot, 1986.

Για τους πιο πάνω αναφερθέντες επιστήμονες, κριτήρια εμπορικότητας κατά τα παρελθόντα έτη απετέλεσαν τα κάτωθι:

- ❖ *Η διαμεσολάβηση κατά τη διαδικασία κάλυψης των βασικών αναγκών¹⁵*: είναι η μεσολάβηση που λαμβάνει χώρα στη διαδικασία που εκτελείται για την πορεία των προϊόντων από την παραγωγή στην κατανάλωση.
- ❖ *Στην κυκλοφορία του χρήματος*, με τη μορφή της πίστωσης από τους καταναλωτές προς τους τραπεζικούς οργανισμούς.
- ❖ *Στην κυκλοφορία των υπηρεσιών*, από τους προμηθευτές προς όλο το καταναλωτικό κοινό που τις έχει ανάγκη.
- ❖ *Η επεξεργασία της πρώτης ύλης για την παραγωγή αγαθών*.

Τα κριτήρια όμως αυτά δεν δύνανται να ορίσουν μια πράξη ως εμπορική, διότι δεν καλύπτουν αρκετές από το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων και, ως φυσικό επακόλουθο, δεν χαρακτηρίζουν και ως έμπορο το πρόσωπο που τις ασκεί. Ο Turgot¹⁶ υποστηρίζει ότι πρέπει να αναζητήσουμε το κριτήριο της εμπορικότητας στη δραστηριότητα ενός οργανισμού, όχι όμως στη γενικότερη έννοια του οργανισμού αλλά στην έννοια του οργανισμού που δρα και επιφέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα εργασιών εξαιτίας της επένδυσης του κεφαλαίου. Εάν μια επιχείρηση ασκεί δραστηριότητες που πληρούν το κριτήριο αυτό, τότε δικαίως μπορεί να θεωρηθεί ως εμπορική και μπορούμε να ορίσουμε ως έμπορο αυτόν που τις φέρει εις πέρας.

2.4.2 Η Εμπορικότητα των Επιχειρήσεων

Κατά το τυπικό σύστημα, εμπορικές εταιρείες είναι η ανώνυμη εταιρεία, η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, η ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρεία και ο αστικός συνεταιρισμός. Η ομόρρυθμη και η ετερόρρυθμη εταιρεία αποτελούν εμπορικές εταιρείες κατά το ουσιαστικό σύστημα¹⁷. Όμως, για να υφίστανται οι συνέπειες της εμπορικότητας για τις εταιρείες αυτές, θα πρέπει να δραστηριοποιούνται κατά τρόπο εμπορικό. Σε αντίθετη περίπτωση, η εταιρεία υποχρεούται να αποδείξει ότι δεν πραγματοποιεί πράξεις εμπορικού χαρακτήρα. Όπως είναι αυτονόητο, οι τρίτοι θα πρέπει να προστατευθούν νομικά, γεγονός που η νομοθεσία το πραγματοποιεί

¹⁵ Ρόκας Ν., ό.π., σ.3.

¹⁶ Βλ. Turgot, 1770.

¹⁷ Ρόκας Ν., 2004, σ.14.

εφαρμόζοντας κανόνες που είναι σε ισχύ στις εμπορικές επιχειρήσεις, όπως π.χ. του άρθρου 22 ΕμπΝ για την απεριόριστη και σε ολόκληρο ευθύνη των εταιρών.

Αντιθέτως, αν το καταστατικό της εταιρείας αναγράφει ότι ο σκοπός της δεν είναι εμπορικός αλλά στην πραγματικότητα διενεργούνται εμπορικές πράξεις, τότε αυτομάτως η εταιρεία γίνεται εμπορική.

2.4.3 Οι Συνέπειες της Εμπορικότητας μιας Πράξης

Στις περιπτώσεις τελέσεως εμπορικών πράξεων, εφαρμόζονται διατάξεις οι οποίες δεν τυγχάνουν εφαρμογής στις αστικές πράξεις. Οι διατάξεις αυτές είναι¹⁸:

- ❖ Κάθε φυσικό πρόσωπο αποκτά την εμπορική ιδιότητα μόνο με τη διενέργεια εμπορικών πράξεων.
- ❖ Οι εμπορικές συναλλαγές έχουν μικρότερο τέλος χαρτοσήμου, εν συγκρίσει με τις αστικές συναλλαγές.
- ❖ Στις τυχόν διαφορές που προκύπτουν από τις εμπορικές συναλλαγές, το δικαστήριο δύναται να κηρύξει την απόφαση προσωρινά εκτελεστή (ΚΠολΔ 908 παρ.1).
- ❖ Στις εμπορικές υποθέσεις, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την εμμέτρηση απόδειξη, ανεξαρτήτως του ύψους του ποσού της επίδικης διαφοράς.

Από την ανάλυση αυτή, δυνάμεθα να κατανοήσουμε το έμπρακτο ενδιαφέρον που δείχνει η νομοθεσία μας να προστατεύσει όλους τους μετέχοντες σε μια εμπορική πράξη, να διευκολύνει την επίλυση των τυχόν εμπορικών διαφορών και να συνδράμει στην διαφάνεια και απλοποίηση των εμπορικών συναλλαγών.

2.5 Οι Εμπορικές Πράξεις

Πρόκειται για τις συμβάσεις που συναντάμε συχνά στην καθημερινή μας ζωή και που έχουν ως σκοπό να διευκολύνουν και να απλουστεύσουν την επίλυση των διαφορών μεταξύ των συναλλασσομένων μερών. Οι εμπορικές πράξεις αποτελούν τη βάση του εμπορικού δικαίου και είναι νομοθετικά ρυθμισμένες στο βαθμό εκείνο που επιτρέπει

¹⁸ Παναγιωταρά, ό.π., σ.32-33.

την ομαλή διεξαγωγή των συναλλαγών. Κατά την Παναγιωταρά¹⁹, οι εμπορικές πράξεις διακρίνονται σε:

- ❖ Αμφιμερείς και ετερομερείς εμπορικές πράξεις.
- ❖ Πρωτότυπα και παράγωγα εμπορικές πράξεις.

Η ανάλυση τους ακολουθεί στις παρακάτω υπό-παραγράφους.

2.5.1 Αμφιμερείς και Ετερομερείς Εμπορικές Πράξεις

Αμφιμερείς είναι οι συναλλαγές εκείνες οι οποίες αποτελούν εμπορικές πράξεις για όλα τα συναλλασσόμενα μέρη (για παράδειγμα, η αγορά ενδυμάτων που πραγματοποιεί ο έμπορος Ε από τον οίκο μόδας Ο με σκοπό την μεταπώληση αποτελεί εμπορική πράξη και για τα δύο συναλλασσόμενα μέρη Ε και Ο).

Αντιθέτως, οι ετερομερείς συναλλαγές αποτελούν εμπορικές πράξεις μόνο για το ένα συναλλασσόμενο μέρος (για παράδειγμα, η πώληση υποδημάτων από τον έμπορο Υ προς τους καταναλωτές λογίζεται ως εμπορική πράξη μόνο για τον έμπορο Υ). η διάκριση αυτή έχει σκοπό στην απόδοση των συνεπειών της εμπορικότητας μιας πράξης, οι οποίες προκύπτουν μόνο για τους διενεργούντες των εμπορικών πράξεων.

2.5.2 Πρωτότυπα και Παράγωγα Εμπορικές Πράξεις

Πρωτότυπες είναι οι εμπορικές πράξεις οι οποίες στηρίζουν την εμπορικότητα τους σε διάταξη νόμου²⁰, όπως π.χ. η εκδοτική επιχείρηση, η αγορά προς μεταπώληση κτλ. Πιο συγκεκριμένα, στα άρθρα 2 και 3 του Β.Δ.1835 «περί της αρμοδιότητας των εμποροδικείων» στηρίζουν την εμπορικότητα τους οι πρωτότυπα εμπορικές πράξεις. Φυσικά, κρίνεται αναγκαία η επέκταση των εμπορικών πράξεων που ορίζει το Β.Δ., λόγω των εξελίξεων στη συναλλακτική δραστηριότητα.

Οι παράγωγα εμπορικές πράξεις είναι είτε μη καθεαυτού εμπορικές που μετατρέπονται σε εμπορικές λόγω της εξάρτησης τους από μια αντικειμενικά εμπορική πράξη (στο προηγούμενο παράδειγμα μας, ο έμπορος Ε που αγόρασε

¹⁹ Παναγιωταρά, ό.π., σ.27-28.

²⁰ Παναγιωταρά, ό.π., σ.27.

ενδύματα με σκοπό να τα μεταπωλήσει, μίσθωσε ένα φορτηγό για να τα μεταφέρει από το σημείο αγοράς στο σημείο μεταπώλησης. Η μίσθωση του φορτηγού είναι μη πρωτότυπα εμπορική πράξη, αλλά μετατρέπεται σε εμπορική, διότι εξαρτάται από την κυρίως πράξη δηλ. τη μεταπώληση), είτε μη καθεαυτού εμπορικές πράξεις που γίνονται εμπορικές όταν τελούνται στα πλαίσια της κυρίως δραστηριότητας ενός εμπόρου (όπως π.χ. η σύναψη δανείου από τον έμπορο Α με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες της εμπορίας του).

2.6 Αναμενόμενα Αποτελέσματα που Προκύπτουν από την Ανάλυση της Βιβλιογραφικής Επισκόπησης

Στην πιο πάνω ανάλυση, είδαμε ότι ο νομικός χαρακτηρισμός μιας πράξης ως εμπορική ή μη προβληματίζει πολλούς νομοθέτες, καθώς οι ραγδαίες εξελίξεις στην σύγχρονη οικονομική ζωή διευρύνουν τον αριθμό των πράξεων που λαμβάνουν χώρα καθημερινά στην κοινωνία, με αποτέλεσμα η νομοθεσία να μην συμβαδίζει κατά απόλυτο τρόπο με τις πράξεις αυτές. Κατά συνέπεια, η εξεύρεση του ορθού κριτηρίου για τον χαρακτηρισμό ενός μεγάλου αριθμού πράξεων ως εμπορικές θα πρέπει να συμβαδίζει με τις οικονομικές εξελίξεις.

Συνεπώς, στην μελέτη αυτή:

- ❖ Θα αναφέρουμε επακριβώς ποιες πράξεις χαρακτηρίζονται ως εμπορικές.
- ❖ Θα προσδιορίσουμε το ορθό κριτήριο εμπορικότητας μιας πράξεως, βασιζόμενοι στην παράθεση των εμπορικών πράξεων.

**ΜΕΡΟΣ 3 - ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ**

ΜΕΡΟΣ 3 - ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

3.1 Εισαγωγή

Το γενικό μέρος του εμπορικού δικαίου περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες που ισχύουν στο Ελληνικό εμπόριο, καθώς επίσης καθορίζει το τι είναι εμπόριο και ποιες είναι οι εμπορικές πράξεις²¹. Δηλαδή, το γενικό μέρος ορίζει ποιος είναι έμπορος, τους κανόνες προστασίας του, τις πράξεις που δικαιούται να εκτελεί και τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι στο κράτος.

Όπως προαναφέραμε στο εισαγωγικό μέρος της εργασίας, το γενικό μέρος του εμπορικού δικαίου το συνθέτουν τα εξής μέρη:

- ❖ Η κατά σύνηθες επάγγελμα άσκηση εμπορικών πράξεων.
- ❖ Η άσκηση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων.
- ❖ Οι εμπορικές πράξεις κατ' ιδίαν.
- ❖ Η παραγωγή εξ' υποκειμένου και εξ' αντικειμένου εμπορικότητας.
- ❖ Η απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.
- ❖ Περιορισμοί, ασυμβίβαστα και απαγορεύσεις στην απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας.
- ❖ Συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας.
- ❖ Παύση της εμπορικής ιδιότητας.

3.2 Η Κατά Σύνηθες Επάγγελμα Άσκηση Εμπορικών Πράξεων

Το άρθρο 1 του εμπορικού νόμου ορίζει ως έμπορο το πρόσωπο εκείνο που ασκεί εμπορικές πράξεις και έχει ως επάγγελμα την εμπορία²². Το άρθρο αυτό αποτελεί αυτολεξεί μετάφραση του αντίστοιχου άρθρου του γαλλικού εμπορικού κώδικα και του όρου “*profession habituelle*”.

²¹ Δημαράς Ν., ό.π., σ.32.

²² Κοντάκος, ό.π., σ.17.

Όμως, η μετάφραση αυτή είναι εσφαλμένη. Και τούτο, διότι η νομοθεσία μετέφρασε αυτό τον όρο ως “κύριο επάγγελμα”, αλλά το σφάλμα αυτό εντοπίστηκε άμεσα. Για το λόγο αυτό, ως έμπορος χαρακτηρίζεται αυτός που ασκεί εμπορικές πράξεις κατά το σύνηθες του επαγγέλματος του και όχι κατά τρόπο συμπτωματικό. Δηλαδή, ο όρος “σύνηθες” δίνει σε ένα φυσικό πρόσωπο τη δυνατότητα να χαρακτηριστεί ως έμπορος, ανεξαρτήτως αν ασκεί και άλλες δραστηριότητες. Για παράδειγμα, ένας ιατρός δύναται να έχει ως κύριο επάγγελμα την άσκηση της ιατρικής επιστήμης, αλλά εάν ασκεί εμπορική δραστηριότητα δύναται να χαρακτηριστεί σαν έμπορος.

Εν συνεχεία, θα αναλύσουμε 2 είδη άσκησης εμπορικών πράξεων:

- ❖ Την άσκηση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων.
- ❖ Τις πράξεις που αποκτούν την εμπορικότητα, διότι τελούνται από έμπορο.

3.3 Άσκηση Αντικειμενικά Εμπορικών Πράξεων

Κατά το άρθρο 2 του διατάγματος περί εμποροδικείων, λαμβάνονται ως αντικειμενικά εμπορικές πράξεις οι κάτωθι:

- ❖ Η αγορά προϊόντων γης ή τέχνης, είτε για εκμετάλλευση είτε για τη μεταπώληση τους όπως αγοράστηκαν στην προτέρα τους κατάσταση είτε κατεργασμένα και μεταποιημένα σε χειροτεχνήματα είτε με σκοπό τη μίσθωση τους.
- ❖ Κάθε επιχείρηση χειροτεχνίας και μετακομίσεως δια γης ή ύδατος.
- ❖ Κάθε επιχείρηση προμήθειας, πρακτορείας, πλειστηριάσεως και δημοσίων θεαμάτων.
- ❖ Όλες οι κολλυβιστικές, τραπεζικές και μεσιτικές εργασίες των δημοσίων τραπεζών.
- ❖ Όλες οι συναλλαγές μεταξύ εμπόρων και τραπεζιτών.
- ❖ Οι συναλλαγματικές και οι από τόπο σε τόπο αποστολές χρημάτων, οποιοδήποτε και αν είναι οι συναλλασσόμενοι.

Εκτός από αυτές τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις, υπάρχουν και νεότερες οι οποίες κατοχυρώνονται με νεότερες διατάξεις. Βέβαια, για να θεωρηθεί ένα φυσικό πρόσωπο ως έμπορος, θα πρέπει να ασκεί αντικειμενικά εμπορικές πράξεις, οι οποίες

συντελούν στη διαμόρφωση ενός επαγγέλματος. Και αυτό, διότι υπάρχουν και αντικειμενικά εμπορικές πράξεις οι οποίες, όσο συχνά και να εκτελούνται, δε μπορούν να καταστήσουν έμπορο αυτόν που τις εκτελεί.

Για παράδειγμα, ένας ιδιώτης ο οποίος εξέδωσε επιταγή για την αγορά ενός αυτοκινήτου προκειμένου να καλύψει την ανάγκη του για μετακίνηση δε δύναται να χαρακτηριστεί ως έμπορος. Αντιθέτως, όταν για παράδειγμα η αχαϊκή αλυσίδα σούπερ μάρκετ «ΚΡΟΝΟΣ» χρησιμοποιεί επιταγές για να εξοφλήσει τις οφειλές της προς τους προμηθευτές της, τότε δικαίως και χαρακτηρίζεται η επιχείρηση αυτή ως εμπορική και όλες οι συναλλαγές που διεκπεραιώνει με τις τράπεζες εν ονόματι της χαρακτηρίζονται ως αντικειμενικά εμπορικές πράξεις.

3.4 Οι Εμπορικές Πράξεις Κατ' Ιδίαν

Ο νόμος μας, ορίζει ότι οι πράξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται ως αντικειμενικά εμπορικές στην περίπτωση αυτή, είναι οι ακόλουθες:

- ❖ Η αγορά με σκοπό τη μεταπώληση.
- ❖ Η μίσθωση κινητών αντικειμένων και η περαιτέρω εκμίσθωση αυτών.
- ❖ Η προμήθεια.
- ❖ Η επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων.
- ❖ Η επένδυση κεφαλαίου
- ❖ Η χειροτεχνία και η βιομηχανία.
- ❖ Η κατασκευή πλοίων και αεροσκαφών.
- ❖ Η τυπογραφία υπό ευρύτερη μορφή.
- ❖ Η μεταφορά προσώπων ή αντικειμένων δια ύδατος, αέρος ή ξηράς.
- ❖ Η εκμετάλλευση των γενικών αποθηκών.
- ❖ Οι τραπεζικές και κολυβιστικές εργασίες.
- ❖ Η παραγγελία.
- ❖ Η μεσιτεία.
- ❖ Η πρακτορεία.
- ❖ Η εμπορική αντιπροσωπεία.
- ❖ Η διενέργεια πλειστηριασμών.
- ❖ Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές.

- ❖ Η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή και η επιταγή.
- ❖ Τα αποθετήρια και τα ενεχυρόγραφα.
- ❖ Οι εγγυητικές επιστολές.
- ❖ Οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί.

Οι πιο πάνω αντικειμενικά εμπορικές πράξεις διακρίνονται σε πρωτότυπες και σε νεότερες. Η ανάλυση σε κάθε μια υπό-περίπτωση και η κατηγοριοποίηση τους θα ακολουθήσει στις κάτωθι σελίδες.

3.5 Οι Πρωτότυπα Εμπορικές πράξεις

Όπως επισημάναμε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση, οι πρωτότυπα εμπορικές πράξεις στηρίζουν σε νομοθετικές ρυθμίσεις την εμπορικότητά τους. Αυτές είναι:

- ❖ Η αγορά προς μεταπώληση.
- ❖ Η μίσθωση κινητών πραγμάτων και η περαιτέρω εκμίσθωση αυτών.
- ❖ Η προμήθεια.
- ❖ Τα δημόσια θεάματα.
- ❖ Η εκμετάλλευση τουριστικών εγκαταστάσεων, η εκδοτική δραστηριότητα, η εκμετάλλευση κλινικής & εκπαιδευτηρίων και η εκληπτορία.
- ❖ Η χειροτεχνία και η βιομηχανία.
- ❖ Η κατασκευή πλοίων.
- ❖ Η τυπογραφία υπό ευρεία έννοια, η οικοδόμηση και η εξόρυξη.
- ❖ Η μεταφορά προσώπων δια ξηράς, ύδατος ή αέρος.

3.5.1 Η Αγορά προς Μεταπώληση

Κάθε αγορά ενός πράγματος, έστω και αν αυτό τεθεί προς μεταπώληση, δε δύναται να θεωρηθεί ως εμπορική. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να ορίσουμε την αγορά και με ποιο τρόπο θα πρέπει η αγορά να συνδέεται με τη μεταπώληση.

Ως αγορά ενός προϊόντος ορίζουμε το αντάλλαγμα που πρέπει να δώσει ο αγοραστής στον πωλητή που διαθέτει το προϊόν, ώστε ο αγοραστής να το αποκτήσει²³. Από τον

²³Βλ. Monroe, 1979, *Pricing: Making Profitable Decisions*.

ορισμό αυτό, προκύπτει ότι αγορά είναι η απόκτηση ενός αγαθού όχι από χαριστική αιτία (π.χ. δωρεά), αλλά από επαχθή αιτία (δηλαδή, με κάποιο αντίτιμο ή την ανταλλαγή κάποιου πράγματος με άλλο, αρκεί ο σκοπός της ανταλλαγής να είναι η πώληση).

Η αγορά και η μεταπώληση πρέπει να είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους βάσει του οικονομικού κριτηρίου. Και αυτό, γιατί κάθε αγορά που πραγματοποιείται θα πρέπει να έχει ως κυρίως στόχο τη μεταπώληση. Και η μεταπώληση, με τη σειρά της, θα πρέπει να αφορά πράγματα κινητά που αποκτήθηκαν με σκοπό να μεταπωληθούν.

Ως κινητό πράγμα ορίζεται κάθε αγαθό το οποίο έχει υλική υπόσταση, περνά από κάποια στάδια για να παραχθεί και μπορεί κάθε άτομο να το μεταχειριστεί κατά τον τρόπο που το ίδιο επιθυμεί²⁴. Δηλαδή, υπάρχει μια σχέση εξουσίας μεταξύ ανθρώπου και προϊόντος, όπου το άτομο ελέγχει και χειρίζεται το αγαθό κατά τον τρόπο που το ίδιο το άτομο επιθυμεί. Παραδείγματα κινητών υλικών πραγμάτων είναι οι επιταγές, οι συναλλαγματικές κτλ.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι αντικείμενο της εμπορικής δραστηριότητας μπορεί να αποτελέσει και μια απαίτηση και κάποιο περιουσιακό δικαίωμα ή ακόμη και ορισμένα μη υλικά αγαθά, όπως για παράδειγμα η φήμη και πελατεία, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας κ.α.

Όπως τονίσθηκε, δεν είναι κάθε αγορά αντικειμενικά εμπορική, έστω και αν αποβλέπει στην μεταπώληση. Κατά το άρθρο 4 παρ.3 Εισ. ΕΝ δεν χαρακτηρίζονται ως εμπορικές οι πράξεις οι οποίες στοχεύουν στην ανάδειξη του καλλιτεχνικού, ιδεολογικού, επιστημονικού, ψυχαγωγικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα. Για παράδειγμα, όταν η εταιρεία “Εμπορική Credico” αγόρασε είκοσι Η/Υ και στη συνέχεια, τους παραχώρησε στο ίδρυμα μέριμνας παιδιών με νοητική υστέρηση “ΘΕΟΤΟΚΟΣ” δεν είναι η ενέργεια αυτή εμπορική, διότι η κίνηση αυτή της εταιρείας είχε σκοπό να προάγει τον φιλανθρωπικό της χαρακτήρα, προσφέροντας κάτι στην κοινωνία. Η περίπτωση αυτή αποτελεί εξαίρεση του εμπορικού μας κώδικα.

²⁴ Bingham και Quigley, 1989, σ.5-14.

Οι πράξεις που συνθέτουν την αγορά προς μεταπώληση διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- ❖ Πράξεις που αποβλέπουν στην αγορά κινητών αγαθών έναντι καθορισμένου ανταλλάγματος.
- ❖ Πράξεις που αποβλέπουν στη διάθεση των κινητών αυτών αγαθών, πάλι έναντι καθορισμένου ανταλλάγματος.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναλυθεί η περίπτωση που κάποιος αγοράζει κινητά πράγματα με σκοπό να χρησιμοποιηθούν για την αποπεράτωση ενός οικοδομικού έργου. Τότε, κατά το άρθρο 4 παρ.1 του σχεδίου εμπορικού κώδικα, έχουμε δραστηριότητα που έχει να κάνει με την ανέγερση οικοδομικού έργου πάνω σε έκταση γης, άρα και πρόκειται για εμπορική πράξη χειροτεχνίας και βιομηχανίας. Παραδείγματος χάριν, εργολάβος χρησιμοποιεί μηχανολογικό εξοπλισμό, ανθρώπινο δυναμικό και δικά του υλικά για την ανέγερση κτιρίων. Στη συνέχεια μεταπωλεί τα κτίρια αυτά. Τότε, δύναται κατά τη νομοθεσία να χαρακτηριστεί ως έμπορος, άσχετα αν μεταπωλεί ακίνητα (κτίρια) και όχι κινητά αντικείμενα. Και είναι λογικός αυτός ο χαρακτηρισμός, διότι πρόκειται για επιχείρηση βιοτεχνίας και βιομηχανίας²⁵.

Συνεπώς, μια πράξη χαρακτηρίζεται ως εμπορική όχι βάσει του περιεχομένου της, αλλά βάσει του κριτηρίου της. Και κριτήριο της εμπορικότητας θα πρέπει, όπως προαναφέρθηκε, να είναι η δραστηριότητα της επιχείρησης εκείνης που παράγει έργο και αποδίδει αποτέλεσμα λόγω της επένδυσης κεφαλαίου.

3.5.2 Η Μίσθωση Κινητών Πραγμάτων και η Περαιτέρω Εκμίσθωση τους

Κατά το άρθρο 2 παρ.1 του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων²⁶, χαρακτηρίζεται εμμέσως τη δραστηριότητα αυτή ως εμπορική. Και χρησιμοποιούμε τον όρο «εμμέσως», διότι το άρθρο αυτό τονίζει ότι εμπορική πράξη είναι η αγορά προϊόντων γης ή τέχνης, με σκοπό την μίσθωση αυτών. Άρα, εμμέσως πλην σαφώς περαιτέρω σκοπός είναι και η εκμίσθωση αυτών και όχι μόνο η μίσθωση.

²⁵ Βούτσης, 2000, σ.228.

²⁶ Παναγιωταρά, ό.π., σ.30-31.

Παράδειγμα στην περίπτωση αυτή μπορεί να αποτελέσει η μίσθωση αυτοκινήτων προς ιδιώτες ή επιχειρήσεις. Η πράξη αυτή χαρακτηρίζεται ως εμπορική, γιατί η εταιρία ενοικιάσεως αυτοκινήτων αγοράζει κινητά πράγματα (αυτοκίνητα), τα οποία και παραχωρεί προς ενοικίαση σε εταιρείες. Τέτοιες εταιρείες είναι η Hertz, η Avis, η Executive Lease κ.α.

3.5.3 Η Επιχείρηση Προμήθειας

Ο νόμος ορίζει ως εμπορική πράξη της επιχείρησης προμήθειας. Οι McConnell και Brue²⁷ ορίζουν ως προμήθεια τη χρηματική αμοιβή που λαμβάνουν τρίτοι (πρόσωπα που μια επιχείρηση που έχει το ρόλο του πωλητή ορίζει) για το σύνολο των διεργασιών που απαιτούνται για την πώληση ενός προϊόντος στον τελικό αποδέκτη (αγοραστή). Η προμήθεια ορίζεται ως εμπορική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως αν ο προμηθευτής (πωλητής) δεν έχει στην κατοχή του το προϊόν ή τις υπηρεσίες των τρίτων.

Για παράδειγμα, η εμπορική αντιπροσωπευτική εταιρεία «INTEPTAN ΑΕ» έχει αναλάβει την πώληση των προϊόντων της «ΚΑΛΑΣ ΑΕ». Για τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν, η «INTEPTAN ΑΕ» θα λάβει μια συγκεκριμένη αμοιβή με τη μορφή προμήθειας από τις πωλήσεις των προϊόντων της «ΚΑΛΑΣ ΑΕ».

3.5.4 Η Επιχείρηση Δημοσίων Θεαμάτων

Πρόκειται για σύνολο πράξεων που έχουν σκοπό να παρουσιάσουν στο κοινό δραστηριότητες με χαρακτήρα ψυχαγωγικό²⁸. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται εταιρείες που ασχολούνται με την τηλεόραση, τη ραδιοφωνία, τη μουσική παράσταση, τη συναυλία, την εκτέλεση ενός μουσικού έργου, τη διοργάνωση αθλητικών συναντήσεων, τις υποδρομίες, την εκμετάλλευση έργων τέχνης και την εκμετάλλευση κέντρων ψυχαγωγίας.

²⁷ Βλ. McConnell and Brue, 2008, *Economics*.

²⁸ Δημαράς Ν., ό.π., σ.42.

Για παράδειγμα, η τηλεοπτική ή η ραδιοφωνική κάλυψη ενός ποδοσφαιρικού αγώνα θεωρείται εμπορική δραστηριότητα. Βέβαια, αξίζει να τονισθεί ότι η συχνότητα με την οποία επαναλαμβάνεται το γεγονός δεν έχει καμία σημασία.

3.5.5 Η Εκμετάλλευση Τουριστικής Εγκατάστασης, η Εκδοτική Δραστηριότητα, η Εκμετάλλευση Κλινικής και Εκπαιδευτηρίων & η Εκκληπτορία

Κατά το Dr. N. Δημαρά²⁹, όταν υπάρχει επένδυση κεφαλαίου, τότε χαρακτηρίζονται και σαν εμπορικές πράξεις η εκμετάλλευση τουριστικής εγκατάστασης, η εκδοτική δραστηριότητα, η εκμετάλλευση κλινικής και εκπαιδευτηρίων & η εκκληπτορία.

Εκκληπτορία είναι η ανάληψη υπηρεσίας από ιδιώτη ενός τομέα που ανήκει στο δημόσιο. Ο ιδιώτης, αντί να καταβάλλει προς το δημόσιο ότι εισπράττει κρατώντας την προμήθεια του, καταβάλλει ένα προκαθορισμένο χρηματικό αντίτιμο. Παράδειγμα εδώ αποτελεί η περίπτωση των δημοτικών αναψυκτηρίων, τα οποία εκμεταλλεύονται ιδιώτες.

3.5.6 Η Χειροτεχνία και η Βιομηχανία

Χειροτεχνία είναι η επεξεργασία ή η μεταποίηση της ύλης κυρίως δια χειρός, ενώ βιομηχανία είναι η επεξεργασία της ύλης μέσω μηχανολογικού εξοπλισμού. Για παράδειγμα, ένα βαφείο αυτοκινήτων υπάγεται στην εμπορική πράξη της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας. Άλλο ένα παράδειγμα εμπορικής πράξης που υπάγεται στη βιοτεχνία και τη βιομηχανία είναι και η αναπαραγωγή των έργων τέχνης, διότι πραγματοποιείται με μηχανολογικά μέσα και δεν είναι προϊόν καλλιτεχνικής δημιουργίας.

3.5.7 Η Κατασκευή Πλοίων

Η κατασκευή πλοίων και, κατ' επέκταση, των αεροσκαφών αποτελεί εμπορική πράξη, ανεξαρτήτως του προορισμού και του σκοπού για τον οποίο

²⁹ Δημαράς Ν., ό.π., σ.43.

κατασκευάστηκαν, δηλαδή για την πραγματοποίηση θαλάσσιων ή εναέριων μεταφορών, την ψυχαγωγία ή την εμπορία και ανεξάρτητα αν εμπίπτει ή όχι στη νομοθεσία του ΚΙΝΔ, που ορίζει το πλοίο ως κάθε σκάφος χωρητικότητας τουλάχιστον δέκα κόρων, προορισμένο να κινείται αυτοδύναμα δια θαλάσσης³⁰.

3.5.8 Η Τυπογραφία υπό Ευρύτερη Έννοια, η Οικοδόμηση και η Εξόρυξη

Η παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, φωτογραφικών έργων ή μαγνητοταινιών, η παροχή πληροφοριών με Η/Υ, η κατασκευή τεχνικών έργων (οικοδόμηση κτιρίων και οικιών για οποιαδήποτε χρήση, κατασκευή δρόμων κ.α.) και οι εξορυκτικές εργασίες (εκμετάλλευση ορυχείου, λατομείου, αλυκής ή δάσους) αποτελούν κατά τις διατάξεις 2 εδ.1 περ.ά και 3 εδ.1 του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων αντικειμενικά εμπορικές πράξεις.

Παραδείγματος χάριν, γεωργός παράγει εσπεριδοειδή, τα συσκευάζει και στη συνέχεια τα μεταπωλεί. Για να χαρακτηριστεί ως έμπορος θα πρέπει η επιχείρηση του να στηρίζεται σε μεγάλες επενδύσεις κεφαλαίου (π.χ. αν απασχολεί εργατικό δυναμικό ή χρησιμοποιεί μηχανήματα συσκευασίας). Αυτό συμβαίνει, διότι η νομοθεσία θέλησε να εξαιρέσει από το χαρακτηρισμό των εμπορικών δραστηριοτήτων εκείνων που απασχολούν τον αγροτικό πληθυσμό³¹. Δηλαδή, ο αγροτικός πληθυσμός δεν απασχολείται για τη μεταποίηση ή την επεξεργασία των προϊόντων, για το λόγο αυτό και η νομοθεσία τις εξαιρεί από εμπορικές πράξεις.

3.5.9 Η Μεταφορά Προσώπων δια Ξηράς, Ύδατος ή Αέρος

Πρόκειται για μια ακόμη εμπορική πράξη, ανεξαρτήτως του πόσο αυτή πραγματοποιείται συχνά ή κατά περίπτωση. Η μεταφορά στην ξηρά χαρακτηρίζεται ως εμπορική πράξη, κατά το άρθρο 2 εδ.2 περ. γ του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων.

Η μεταφορά δια θαλάσσης θεωρείται και αυτή ως αντικειμενικά εμπορική πράξη κατά το άρθρο 3 εδ.4, που τονίζει ότι αντικειμενικά εμπορική πράξη είναι η ναύλωση.

³⁰ Λεκαράκου-Νιζάμη και Παπασπύρου, 2001, σ.33.

³¹ Δημαράς Ν., ό.π., σ.45.

Σύμφωνα με τους Λεκαράκου-Νιζάμη και Παπασπύρου³², ναύλωση είναι η σύμβαση κατά την οποία ο μεταφορέας αναλαμβάνει με αντάλλαγμα να μεταφέρει αντικείμενα ή επιβάτες με πλοίο. Για παράδειγμα, η «MINOAN LINES» μεταφέρει ανθρώπους και, κατά περίπτωση, εμπορεύματα έναντι χρηματικού αντιτίμου (το οποίο ονομάζεται ναύλος) δια θαλάσσης με τα πλοία της.

Οι ίδιοι κανονισμοί ισχύουν και για τις μεταφορές δια αέρος.

Φυσικά, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η περίπτωση αυτή της εμπορικής πράξης διέπεται από κανόνες του ναυτικού δικαίου και απλά την αναφέρουμε ως ακόμη μια κατηγορία αντικειμενικά εμπορικής πράξης.

3.6 Οι Νεότερες Εμπορικές Πράξεις

Μπορούμε να πούμε πως οι νεότερες εμπορικές πράξεις έχουν ως σκοπό να καλύψουν και άλλους τομείς της σύγχρονης οικονομικής δραστηριότητας. Και τούτο, διότι το Β.Δ.1835 «Περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων» είχε θεσπιστεί με τα δεδομένα που ίσχυαν κατά το απώτερο παρελθόν. Συνεπώς, κρινόταν αναγκαίο να επεκταθεί ο κατάλογος του Β.Δ. με νεότερα νομοθετήματα, προκειμένου να καλυφθούν και οι σύγχρονοι τομείς της συναλλακτικής μας ζωής, αρκεί να ισχύει το κριτήριο της εμπορικότητας. Οι νεότερες εμπορικές πράξεις είναι:

- ❖ Η εκμετάλλευση των γενικών αποθηκών.
- ❖ Οι τραπεζικές και κολλυβιστικές εργασίες.
- ❖ Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing), η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και η δικαιόχρηση (franchising).
- ❖ Η θαλάσσια ασφάλιση, η χερσαία ασφάλιση και η αμοιβαία ασφάλιση.
- ❖ Η παραγγελία.
- ❖ Η μεσιτεία.
- ❖ Η πρακτορεία.
- ❖ Η εμπορική αντιπροσωπεία.
- ❖ Η διενέργεια πλειστηριασμών.
- ❖ Η τραπεζική ενέγγυος πίστωση και η προκαταβολή έναντι φορτωτικής.

³² Λεκαράκου-Νιζάμη και Παπασπύρου, ό.π., σ.117.

- ❖ Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές.
- ❖ Η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή και η επιταγή.
- ❖ Τα αποθετήρια και τα ενεχυρόγραφα.
- ❖ Οι εγγυητικές επιστολές.
- ❖ Οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί.

3.6.1 Η Εκμετάλλευση των Γενικών Αποθηκών

Κατά το ΝΔ 3077/1954, η εκμετάλλευση των γενικών αποθηκών θεωρείται εμπορική πράξη. Και τούτο, διότι η αποθήκη περιέχει κινητά πράγματα που ανήκουν σε τρίτους και τα οποία έχουν σκοπό να πωληθούν. Παράδειγμα στο σημείο αυτό είναι η περίπτωση της εταιρείας «ΨΥΓΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕΕ», η οποία έχει σαν αντικείμενο εργασίας την αποθήκευση, διανομή και συντήρηση κατεψυγμένων προϊόντων.

3.6.2 Τραπεζικές και Κολλυβιστικές Εργασίες

Κατά το άρθρο 5 παρ.1 του Ν.2076/1992³³, τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να λειτουργήσουν με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Μπορούν, επίσης, κατ' εξαίρεση να λειτουργήσουν με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού, κατά το Ν.1667/1986. Από τη φύση τους, τόσο η ανώνυμη εταιρεία όσο και ο συνεταιρισμός κατέχουν την εμπορική ιδιότητα, έστω και αν δεν έχουν ως σκοπό την άσκηση αυτής.

Αξίζει ακόμη να αναφέρουμε ότι τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές τράπεζες ασκούν εμπορικές πράξεις, ανεξαρτήτως αν ανήκουν στο δημόσιο τομέα.

3.6.3 Η Χρηματοδοτική Μίσθωση, η Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων και η Δικαιόχρηση

Οι εργασίες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που λογίζονται σαν εμπορικές πράξεις, είναι οι ακόλουθες:

³³ Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας, 2010, www.este.gr/Docs/2076.pdf.

- ❖ Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing): Σύμφωνα με τους Stickney και Weil³⁴, χρηματοδοτική μίσθωση είναι η παραχώρηση ενός κινητού ή ακίνητου αντικειμένου έναντι μισθώματος, που προορίζεται για αποκλειστικά επαγγελματική χρήση του αντισυμβαλλόμενου. Παράλληλα, ο αντισυμβαλλόμενος έχει το δικαίωμα είτε να ανανεώσει τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης είτε να προβεί στην αγορά του αντικειμένου.
- ❖ Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring): Το πρακτορείο επιχειρηματικών απαιτήσεων αναλαμβάνει την παροχή προς τον προμηθευτή έναντι χρηματικού τιμήματος και για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που συμφωνείται, υπηρεσιών που έχουν να κάνουν με την παρακολούθηση και είσπραξη μιας ή μέρους ή του συνόλου των απαιτήσεων του προμηθευτή. Κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του ν.1905/1990, ασκείται από ανώνυμες εταιρείες ή τράπεζες που έχουν συσταθεί για το σκοπό αυτό. Παράδειγμα πρακτορείου επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι ο οργανισμός «ΠΕΙΡΑΙΩΣ FACTORING», ο οποίος ανήκει στον όμιλο της τράπεζας Πειραιώς.
- ❖ Η δικαιόχρηση (franchising): Κατά τους Paswan και Kantamneni³⁵, πρόκειται για μια εμπορική μέθοδο κατά την οποία μια επιχείρηση (ο δικαιοπάροχος) παραχωρεί σε μια άλλη (ο δικαιοδόχος) έναντι χρηματικής αμοιβής, το δικαίωμα εκμετάλλευσης του συνόλου των δικαιωμάτων βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας (αφορούν εμπορικά σήματα, πινακίδες, πρότυπα χρήσης, σχέδια, δικαιώματα αντιγραφής και διπλώματα ευρεσιτεχνίας προς εκμετάλλευση για την μεταπώληση προϊόντων ή/και υπηρεσιών προς τους καταναλωτές). Για παράδειγμα, η «ΤΡΙΑ ΕΨΙΛΟΝ» έχει το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του franchise της Coca-Cola στην Ελλάδα.

3.6.4 Η Θαλάσσια Ασφάλιση, η Χερσαία Ασφάλιση και η Αμοιβαία Ασφάλιση

Κατά τη διάταξη 3 εδ.5 περ. Β του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων, δύναται να λογισθεί ως αντικειμενικά εμπορική πράξη η θαλάσσια ασφάλιση, η χερσαία ασφάλιση και η αμοιβαία ασφάλιση (αλληλασφάλιση).

³⁴ Stickney και Weil, 2007, σ.791.

³⁵ Paswan και Kantamneni, 2004, σ.46-56.

Ασφάλιση είναι η νομική κάλυψη των συμφερόντων των νομικών προσώπων από κάθε ενδεχόμενο κίνδυνο³⁶. Όταν πραγματοποιείται ασφάλιση σε αντικείμενα, τότε πρόκειται για ασφάλιση ζημιάς. Όταν πραγματοποιούνται ασφαλίσεις σε φυσικά πρόσωπα, τότε πρόκειται για ασφάλειες ζωής.

Για παράδειγμα, ο έμπορος υποδημάτων Υ συνάπτει σύμβαση με την ασφαλιστική εταιρεία Α με σκοπό την πλήρη ασφαλιστική κάλυψη του εμπορεύματος του, ώστε να το προστατεύσει από κάθε είδους κίνδυνο.

3.6.5 Η Παραγγελία

Ως παραγγελία ορίζουμε την σύμβαση εκείνη κατά την οποία δίνεται εντολή σε ένα πρόσωπο (παραγγελιοδόχος) να συνάψει μια άλλη σύμβαση στο όνομά του αλλά για λογαριασμό του προσώπου που εκπροσωπεί (παραγγελεύς). Από τον ορισμό αυτό, συμπεραίνουμε ότι ο παραγγελιοδόχος δε συνδέεται άμεσα με μια συγκεκριμένη επιχείρηση, της οποίας έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις της: παρέχει υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις που καταφεύγουν προς αυτόν.

3.6.6 Η Μεσιτεία

Κατά τα άρθρα 703-708 του ΑΚ και του ΠΔ.248/1993, μεσιτεία είναι η πράξη εκείνη όπου έναντι συγκεκριμένης αμοιβής ένα πρόσωπο (ο μεσίτης), αναλαμβάνει να υποδείξει σε άλλα πρόσωπα ευμενείς περιπτώσεις για να συνάψουν εκείνοι τις συμβάσεις³⁷. Δηλαδή, ο μεσίτης παρέχει προς τους πελάτες του συμβουλές για το όφελος το οποίο μπορούν να αποκομίσουν οι πελάτες του από τη σύναψη μιας σύμβασης. Δεν συνάπτει ο ίδιος τις συμβάσεις, αλλά ενημερώνει τον πελάτη του για τυχόν ύπαρξη κάποιας ευκαιρίας της οποίας ο πελάτης του μπορεί να αδράξει. Παράδειγμα στην περίπτωση αυτή αποτελεί το κτηματομεσιτικό γραφείο, όπου ο κτηματομεσίτης ενημερώνει τον πελάτη του για τυχόν ύπαρξη κάποιας συμφέρουσας αγοράς ακινήτου της οποίας ο πελάτης του μπορεί να αξιοποιήσει.

³⁶ Βλ. Dickson, P.G.M. (1960), *The Sun Insurance Office 1710-1960: The History of Two and a half Centuries of British Insurance*.

³⁷ Βλ. Μαυρομάτη, 2009, *η Μεσιτεία των Αστικών Συμβάσεων*.

3.6.7 Η Πρακτορεία

Κατά το άρθρο 2 του διατάγματος περί εμποροδικείων, η πρακτορεία λογίζεται ως πράξη άμεσα εμπορική. Ως πρακτορεία ορίζεται η περιστασιακή εκείνη εμπορική πράξη που ασκούνται από ένα πρόσωπο (πράκτορας), ο οποίος έναντι χρηματικού αντιτίμου αναλαμβάνει την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών στους πελάτες του. Ένα παράδειγμα άσκησης της πράξης της πρακτορείας είναι και η πληρωμή λογαριασμών π.χ. του ηλεκτρικού ρεύματος μέσω τρίτων (των πρακτόρων), έναντι καθορισμένης χρηματικής αμοιβής.

3.6.8 Η Εμπορική Αντιπροσωπεία

Η εμπορική αντιπροσωπεία είναι μια οριζόμενη από το νόμο εμπορική δραστηριότητα, αφού η νομοθεσία επιβάλλει στον εμπορικό αντιπρόσωπο να εγγραφεί στο εμπορικό επιμελητήριο. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.2 του ΠΔ.219/1991³⁸, εμπορικός αντιπρόσωπος είναι το νομικό πρόσωπο εκείνο που αναλαμβάνει σε καθορισμένη χρονική βάση ή σε αόριστη χρονική βάση την πώληση ή οποιαδήποτε προώθηση των προϊόντων ενός άλλου προσώπου (του αντιπροσωπευόμενου) σε μια ή περισσότερες γεωγραφικές περιοχές.

Παράδειγμα εμπορικής αντιπροσωπείας αποτελεί η εταιρεία «ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΣΠΕΤΣΕΡΗΣ ΑΕ», η οποία αναλαμβάνει για συγκεκριμένη χρονική πράξη την αγορά, πώληση, προώθηση και διανομή των προϊόντων των εταιρειών «Colgate-Palmolive», «Kalas Group», «Alfa», «Optima», «Μύλοι Αγίου Γεωργίου», «Nestle», «Matrix» και «L’Oreal» σε 12 νομούς: Αχαΐα, Ηλεία, Αιτωλοακαρνανία, Κορινθία, Φωκίδα, Ζάκυνθο, Ιθάκη-Κεφαλονιά, Λευκάδα, Άρτα, Πρέβεζα και Ιωάννινα.

3.6.9 Η Διενέργεια Πλειστηριασμών

Πρόκειται για μια ακόμη εμπορική πράξη, κατά την οποία ο έμπορος πωλεί μέσω πλειοδοτικών διαγωνισμών διάφορα αντικείμενα τα οποία ανήκουν στους πελάτες του και όχι σε αυτόν³⁹.

³⁸ Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών, 2007, <http://www.kepka.org/Grk/Lgs/Legislation/010.htm>.

³⁹ Δημαράς Ν., ό.π., σ.52-53.

Για παράδειγμα, ο έμπορος Α πωλεί μέσω τηλεοπτικού διαύλου που εκμεταλλεύεται ο ίδιος αυτοκίνητο αντί 15.000 ευρώ το οποίο δεν ανήκει στον Α, αλλά ανήκει στον πελάτη του Β.

3.6.10 Η Τραπεζική Ενέγγυα Πίστωση και η Προκαταβολή Έναντι Φορτωτικής

Κατά τα άρθρα 25 παρ.4 και 34 ΝΔ.17.07/13.08.1923, η τραπεζική ενέγγυα πίστωση και η προκαταβολή έναντι φορτωτικής είναι συμβάσεις που υπάγονται στις τράπεζες⁴⁰. Και επειδή η τράπεζα λόγω της νομικής μορφής της (είναι ανώνυμη εταιρεία) χαρακτηρίζεται ως έμπορος, τότε οι πράξεις αυτές χαρακτηρίζονται ως εμπορικές.

Τραπεζική ενέγγυος πίστωση είναι η χρηματική πίστωση όπου η τράπεζα συμφωνεί με έναν πελάτη της (αγοραστή-εισαγωγέα εμπορευμάτων) να ανοίξει πίστωση προς τρίτο νομικό πρόσωπο (τον πωλητή-εξαγωγέα εμπορευμάτων από άλλη χώρα), δεχόμενη η τράπεζα να καταβάλλει προς τον εξαγωγέα την αξία των εμπορευμάτων η οποία αποδεικνύεται με βάση τα φορτωτικά έγγραφα που θα προσκομισθούν στην τράπεζα. Για παράδειγμα, ο έμπορος Α που εδρεύει στην Ελλάδα αγοράζει εμπορεύματα αξίας 25.000 ευρώ από τον έμπορο Β που εδρεύει στην Ιταλία. Ο έμπορος Α ζητεί από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος να ανοίξει πίστωση προς τον έμπορο Β και να του καταβάλλει τα 25.000 €, με τον όρο ότι θα προσκομίσει ο έμπορος Β προς την τράπεζα τα φορτωτικά έγγραφα που αποδεικνύουν την αξία αυτή.

Η προκαταβολή έναντι φορτωτικής είναι η πράξη εκείνη κατά την οποία η τράπεζα αναλαμβάνει να εισπράξει το αντίτιμο μιας διεθνούς (συνήθως) συναλλαγής από τον αγοραστή (τον εισαγωγέα), όπου πελάτης της τράπεζας είναι ο πωλητής (ο εξαγωγέας). Ο εξαγωγέας παραδίδει τα σχετικά έγγραφα στην τράπεζα και η τράπεζα, με τη σειρά της, του αποδίδει το τίμημα και τα έξοδα αποστολής. Ο εισαγωγέας καταβάλλει προς την τράπεζα το τίμημα που η ίδια προγενέστερα είχε αποδώσει στον εξαγωγέα και λαμβάνει από την τράπεζα τα σχετικά έγγραφα. Για παράδειγμα, ο έμπορος Χ που εδρεύει στην Αθήνα αγοράζει εμπορεύματα από τον έμπορο Ψ που

⁴⁰ Παπαδέας, 1994, σ.33.

εδρεύει στην Αγγλία αντί 45.000 € (έξοδα αποστολής 900 €). Η Εμπορική Τράπεζα καταβάλλει στον έμπορο Ψ το ποσό των 45.900 € βασιζόμενη στα έγγραφα που της υπέβαλλε ο έμπορος Ψ και διεκδικεί τα 45.900 € από τον έμπορο Χ. Όταν ο έμπορος Χ εξοφλήσει το χρέος του, θα λάβει και τα έγγραφα που της είχε υποβάλλει ο έμπορος Ψ προγενέστερα.

3.6.11 Οι Χρηματιστηριακές Συναλλαγές

Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ.1 ν.3632/1928, οι χρηματιστηριακές συναλλαγές αποτελούν αντικειμενικά εμπορικές πράξεις. Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές είναι συμβάσεις που εκτελούνται από το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) και αφορούν χρηματιστηριακά πράγματα. Χρηματιστηριακά πράγματα αποτελούν τα χρεόγραφα, οι μετοχές, τα ομόλογα, τα συναλλάγματα και τα πολύτιμα μέταλλα⁴¹. Παράδειγμα στην περίπτωση αυτή αποτελεί Eurobank EFG Χρηματιστηριακή, η οποία παρέχει στους πελάτες της τη δυνατότητα πραγματοποίησης χρηματιστηριακών συναλλαγών όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό.

3.6.12 Η Συναλλαγματική, το Γραμμάτιο εις Διαταγή και η Επιταγή

Το άρθρο 2 εδ.7δ περί εμποροδικείων ορίζει τη συναλλαγματική ως αντικειμενικά εμπορική πράξη, όποιοι και αν είναι οι συναλλασσόμενοι. Με το ν.5325/1932⁴², λογίζεται και το γραμμάτιο εις διαταγή ως εμπορική πράξη και, τέλος, το άρθρο 59 του ν.5660/1933 συμπεριλαμβάνει και την επιταγή στις εμπορικές πράξεις.

Η συναλλαγματική είναι η έγγραφη διαταγή συντεταγμένη με συγκεκριμένο από τη νομοθεσία τύπο, με την οποία ένα πρόσωπο (ο εκδότης) επιτάσσει άλλο πρόσωπο (τον λήπτη ή αποδέκτη) να πληρώσει σε ορισμένο τόπο και χρόνο καθορισμένο χρηματικό ποσό στον κατονομαζόμενο δικαιούχο (τον κομιστή) του εγγράφου.

⁴¹ Βλ. Πέτσα, Α., 2005, *Το δίκαιο των χρηματιστηριακών συναλλαγών*.

⁴² Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, 2007,

http://62.1.43.74/Eti/UplPDFs/ekpeudeutiko/septemvrios%202007/epitagi_kai_synallagmatiki.pdf.

Το γραμμάτιο εις διαταγή είναι μια έγγραφη υπόσχεση με την οποία ένα συγκεκριμένο πρόσωπο (ο εκδότης) δεσμεύεται να πληρώσει σε ορισμένο τόπο και χρόνο το χρηματικό ποσό που αναγράφεται σε διαταγή άλλου προσώπου (του λήπτη). Η επιταγή είναι το αξιόγραφο που είναι συντεταγμένο κατά το γράμμα του νόμου και κατά το οποίο ένα πρόσωπο (ο εκδότης) δίνει εντολή σε έναν τραπεζίτη (τον πληρωτή) με την εμφάνιση του αξιογράφου να καταβάλλει ορισμένο χρηματικό ποσό στον κομιστή της επιταγής.

Και τα τρία αυτά αξιόγραφα τα συναντούμε καθημερινά στην οικονομική ζωή και η σημασία τους για τον εμπορικό κόσμο είναι πολύ μεγάλη, διότι δεν αποτελούν ένα απλό κομμάτι χαρτί αλλά ενσωματώνουν δικαίωμα σε έγγραφο.

3.6.13 Τα Αποθετήρια και τα Ενεχυρόγραφα

Εμπορικές πράξεις αποτελούν και οι ενοχές που απορρέουν από τα αποθετήρια και τα ενεχυρόγραφα, τα οποία εκδίδονται από τις γενικές αποθήκες. Ως αποθετήρια ορίζονται οι γεωγραφικές θέσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για αποθήκευση των προϊόντων και ανά πάσα στιγμή, είναι σε θέση να παραδοθούν στο δικαιούχο τους. Με το ενεχυρόγραφο, δηλώνεται ότι τα εμπορεύματα που αποθηκεύονται στις γενικές αποθήκες τίθενται υπό ενεχυρίαση⁴³.

3.6.14 Η Εγγυητική Επιστολή

Η εγγυητική επιστολή είναι ένα έγγραφο που το εκδίδει μια τράπεζα και λειτουργεί ως εγγύηση τήρησης των υποχρεώσεων από τον εντολέα (το πρόσωπο για το οποίο η τράπεζα εκδίδει το έγγραφο) προς τον δικαιούχο⁴⁴. Πιο απλά, η τράπεζα εκδίδει ένα έγγραφο (την εγγυητική επιστολή) για λογαριασμό του πελάτη της (εντολέας), με το οποίο η τράπεζα καλείται να καταβάλλει όταν της ζητηθεί το αναγραφόμενο στο έγγραφο ποσό σε τρίτο πρόσωπο-δανειστή του πελάτη της (δικαιούχος).

Η εγγυητική επιστολή λογίζεται ως εμπορική πράξη, διότι σε περίπτωση μη επέλευσης συγκεκριμένου αποτελέσματος η τράπεζα θα πρέπει να αποκαταστήσει τη

⁴³ Βλ. Κιόχο και Παπανικολάου, 2000, *Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες*.

⁴⁴ Παναγιωταρά, ό.π., σ.32.

ζημιά που επήλθε με ευθύνη του πελάτη της χωρίς καμία δυνατότητα ένστασης είτε για λογαριασμό του εντολέα είτε για λογαριασμό του δικαιούχου. Για παράδειγμα, αν ο έμπορος Ε και πελάτης της τράπεζας Τ δεν εξοφλήσει εμπρόθεσμα τον δανειστή του Δ, η τράπεζα που εξέδωσε την εγγυητική επιστολή για λογαριασμό του Ε θα πρέπει να προβεί στην εξόφληση του Δ.

3.6.15 Ο Αλληλόχρεος Λογαριασμός

Κατά τα άρθρα 361, 873, 874 ΑΚ και 669 ΕμπΝ είναι η σύμβαση στην οποία δύο συμβαλλόμενοι ένας τουλάχιστον εκ των οποίων είναι έμπορος, συμφωνούν οι εκατέρωθεν απαιτήσεις που προκύπτουν από τις μεταξύ τους συναλλαγές να αναφέρονται σε κοινό λογαριασμό υπό τη μορφή χρεοπιστώσεων, με σκοπό να εκκαθαρίζονται και να αποσβέννυνται κατά το κλείσιμο του λογαριασμού αυτού, που θα γίνεται κατά ορισμένα χρονικά διαστήματα, κατά τέτοιο τρόπο ώστε το κατάλοιπο του λογαριασμού, που τυχόν θα προκύψει, να αποτελέσει τη μοναδική μεταξύ τους απαίτηση.

Πρόκειται για μια ακόμη σύγχρονη μορφή εμπορικής πράξης, διότι η εν λόγω σύμβαση διευκολύνει τη συναλλακτική σχέση μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων στη σύμβαση μερών, άρα και απλουστεύει τις εμπορικές συναλλαγές.

3.7 Σύνοψη

Οι παλαιότερες εμπορικές πράξεις διαφέρουν από τις νεότερες στο ότι οι πρώτες στηρίζουν την εμπορικότητα τους στα άρθρα 2 και 3 του Β.Δ.1835 «Περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων». Αντίθετα, οι νεότερες εμπορικές πράξεις στηρίζουν σε νεότερα νομοθετήματα την εμπορικότητα τους. Αυτό σημαίνει ότι τα νεότερα νομοθετήματα λειτουργούν ως επέκταση του καταλόγου του Β.Δ., προκειμένου να συμπεριληφθούν και οι σύγχρονες μορφές εμπορικών πράξεων, οι οποίες καλύπτουν και άλλους τομείς της σύγχρονης οικονομικής μας ζωής. Άρα, οι νεότερες εμπορικές πράξεις είναι αντικειμενικά παράγωγα εμπορικές πράξεις. Και αυτό διότι χαρακτηρίζονται από το νόμο ως εμπορικές, ανεξάρτητα από το πρόσωπο που τις εκτελεί.

**ΜΕΡΟΣ 4 - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞ' ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ
ΕΞ' ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΤΗΤΑ**

ΜΕΡΟΣ 4 - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞ' ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΞ' ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΤΗΤΑ

4.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, οι αντικειμενικά εμπορικές πράξεις προσδιορίζονται από τα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος του 1835 περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων, άρθρα στα οποία μεταφράστηκαν επακριβώς τα άρθρα 632 και 633 του Γαλλικού εμπορικού νόμου. Το άρθρο 2 προσδιορίζει τις εμπορικές πράξεις του χερσαίου εμπορίου και το άρθρο 3 προσδιορίζει τις πράξεις που αφορούν το θαλάσσιο εμπόριο.

Στις επόμενες σελίδες, θα γίνει εκτενής ανάλυση:

- ❖ Στην παραγωγή της εξ' υποκειμένου και εξ' αντικειμένου εμπορικότητας.
- ❖ Για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.
- ❖ Για το σύνολο των περιορισμών, των ασυμβιβάστων, των απαγορεύσεων και τις συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας.

4.2 Η Παράγωγή εξ' Υποκειμένου και εξ' Αντικειμένου Εμπορικότητας

Εμπορικές είναι αφενός μεν οι πράξεις εκείνες που ο νόμος της χαρακτηρίζει απευθείας ως εμπορικές, αφετέρου δε είναι και οι πράξεις εκείνες που αποκτούν την ιδιότητα εκείνη είτε διότι εξαρτώνται από τον έμπορο (οπότε γίνεται λόγος για παραγωγή εξ' υποκειμένου εμπορικότητας), είτε διότι εξαρτώνται από άλλη αντικειμενικά εμπορική πράξη (άρα, ομιλούμε για παραγωγή εξ' αντικειμένου εμπορικότητας).

Οι επόμενες δύο υπο-παράγραφοι θα ερευνήσουν τις δύο αυτές μορφές εμπορικότητας.

4.2.1 Η εξ' Υποκειμένου Εμπορικότητα

Ως υποκειμενικά εμπορικές λογίζονται οι πράξεις εκείνες όπου ασκούνται από τον έμπορο για την ικανοποίηση των απαιτήσεων της εμπορίας του. Δηλαδή, το νομικό πρόσωπο έμπορος που ασκεί πράξεις δίνει εμπορική μορφή στις πράξεις αυτές. Από τον ορισμό αυτό, μπορούμε να υποθέσουμε ότι πράξη που δεν έχει εξ' αρχής εμπορικό χαρακτήρα (πρωτότυπα εμπορική) μετατρέπεται σε εμπορική, διότι η πράξη αυτή βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης προς τη δραστηριότητα του προσώπου που θεωρείται έμπορος (μετατρέπεται, δηλαδή σε πράξη παράγωγα εμπορική).

Η νομοθεσία μας δεν κάνει λόγο για τις υποκειμενικά εμπορικές πράξεις, επειδή αποκτούν τον εμπορικό τους χαρακτήρα από τον έμπορο και όχι από μόνες τους. Για το λόγο αυτό δόθηκε και ο συγκεκριμένος ορισμός που περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες. Βέβαια, η διάταξη 1 ΕΚ τονίζει ότι έμπορος είναι ο κατά σύνηθες επάγγελμα ενεργών εμπορικές πράξεις, διάταξη που προσανατολίζεται στο αντικειμενικό σύστημα.

Επομένως, ως έμποροι χαρακτηρίζονται από τη νομοθεσία μας όχι μόνο τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες (δραστηριότητες κατά το ουσιαστικό σύστημα), αλλά και τα πρόσωπα εκείνα που έλαβαν τη σχετική άδεια για να ασκήσουν εμπορική δραστηριότητα (δραστηριότητα κατά το τυπικό σύστημα).

Η εμπορικότητα κατά το ουσιαστικό σύστημα είναι η συνήθης περίπτωση, ενώ η εμπορικότητα κατά το τυπικό σύστημα είναι η εξαίρεση του νόμου και περιλαμβάνει:

- ❖ Τους χρηματιστές, που διορίζονται στο ΧΑΑ βάσει του ν.3632/1928.
- ❖ Τους εμπορικούς αντιπροσώπους.
- ❖ Τους μεσίτες αστικών συμβάσεων, οι οποίοι πραγματοποιούν εγγραφή στο εμπορικό επιμελητήριο.
- ❖ Τους εμπορικούς πληροφοριοδότες, οι οποίοι πρέπει να λάβουν τη σχετική άδεια.

Ασφαλώς, η εγγραφή στο εμπορικό επιμελητήριο ή η λήψη της σχετικής αδείας δεν είναι ενέργειες αρκετές από μόνες τους να χαρακτηρίσουν ένα πρόσωπο ως έμπορο: προσδιορίζουν το χρόνο έναρξης ή λήξης της εμπορικής δραστηριότητας.

Από την ανάλυση αυτή προκύπτει ότι η Ελλάδα εφαρμόζει το ουσιαστικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο να γίνει έμπορος μόνο όταν πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις.

Για παράδειγμα, έμπορος χάρτου δανείζεται από την Εμπορική Τράπεζα Ελλάδος το ποσό των 10.000 ευρώ. Η πράξη αυτή θεωρείται αστική όταν χρησιμοποιήσει το ποσό αυτό που δανείστηκε για την κάλυψη προσωπικών αναγκών του και όχι για την κάλυψη των αναγκών της εμπορίας του, π.χ. για την εξόφληση τυχόν νοσηλειών, αγορών του οικιακού του εξοπλισμού κτλ. Αν όμως το ποσό αυτό το χρησιμοποιήσει για την ικανοποίηση των αναγκών της εμπορίας του, π.χ. για να αγοράσει τις πρώτες ύλες που απαιτούνται για την παραγωγή, τότε η πράξη αυτή γίνεται εμπορική, γεγονός το οποίο τεκμαίρεται⁴⁵.

4.2.2 Η εξ' Αντικειμένου Εμπορικότητα

Ως αντικειμενικά εμπορικές πράξεις θεωρούνται οι πράξεις όπου η νομοθεσία τις χαρακτηρίζει εξ 'αρχής εμπορικές (πρωτότυπα εμπορικές πράξεις), χωρίς να λαμβάνεται υπόψη από ποιο πρόσωπο εκτελούνται και για ποιο λόγο. Οι αντικειμενικά εμπορικές πράξεις διακρίνονται σε εμπορικές πράξεις του χερσαίου εμπορίου, σε εμπορικές πράξεις του ναυτικού εμπορίου και σε αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που καθορίζονται με νεώτερους νόμους.

Ασφαλώς, εκτός από τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις υπάρχουν και άλλες που δεν είναι πρωτότυπα εμπορικές, αφού δε χαρακτηρίζονται από το νόμο αλλά δύνανται να μετατραπούν σε εμπορικές βάσει νόμου. Σε αυτή την περίπτωση, γίνεται λόγος για αστική πράξη η οποία τελείται από ιδιώτη αλλά ο νόμος δεν ορίζει ποτέ και αν μετατρέπεται αυτή σε εμπορική. Ο εμπορικός της χαρακτήρας εξαρτάται αν βρίσκεται σε εξάρτηση από άλλη πράξη η οποία ορίζεται ως εμπορική από το νόμο⁴⁶.

Για παράδειγμα, Ο ιδιώτης Ι που δεν είναι έμπορος δανείζεται χρηματικό ποσό ύψους 15.000 € για να αγοράσει εμπορεύματα με σκοπό να τα μεταπωλήσει. Το δάνειο που

⁴⁵ Ρόκας Κ., 1972, σ.48.

⁴⁶ Πετιμεζάς, 1926, σ.158-159.

έλαβε θεωρείται αστική πράξη. Γίνεται, όμως εμπορική για το λόγο ότι βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης προς την κύρια πράξη (την αγορά προς μεταπώληση).

4.2.3 Διαφορές Μεταξύ της εξ' Υποκειμένου και της εξ' Αντικειμένου Εμπορικότητας

Σύμφωνα με τον Τσιριντάνη⁴⁷, οι διαφορές μεταξύ των δύο αυτών μορφών εμπορικότητας που αναλύσαμε πιο πάνω, έγκεινται στα εξής σημεία:

- ❖ Το τεκμήριο της εμπορικότητας εφαρμόζεται μόνο στην παράγωγη εξ' υποκειμένου εμπορικότητας. Ορίζουμε ως κριτήριο εμπορικότητας κάθε πράξη που πραγματοποιείται από τον έμπορο που έχει σχέση με την εμπορία του. Τότε η πράξη θεωρείται ως υποκειμενικά εμπορική.
- ❖ Στην περίπτωση της παράγωγης εξ' υποκειμένου εμπορικότητας, μια αστική πράξη γίνεται εμπορική όταν βρίσκεται σε σχέση υποτέλειας προς μια άλλη πρωτότυπα εμπορική πράξη.

4.3 Η Απόκτηση της Ιδιότητας του Εμπόρου

Από την παραπάνω ανάλυση, συνάγεται ότι η ιδιότητα του εμπόρου αποκτάται:

- ❖ Με τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων που καθορίζει η νομοθεσία (ουσιαστικό σύστημα).
- ❖ Με τη συνδρομή ορισμένων τυπικών προϋποθέσεων (τυπικό σύστημα).

Στις πιο κάτω υπο-παραγράφους, θα αναλυθούν τα δύο αυτά συστήματα κατά τρόπο εκτενή.

4.3.1 Το Ουσιαστικό Σύστημα

Όπως τονίσαμε και πιο πάνω, η διάταξη 1 ΕΚ τονίζει ότι έμπορος είναι ο κατά σύνηθες επάγγελμα ενεργών εμπορικές πράξεις και κύριο επάγγελμα τους είναι η εμπορία. Επομένως, για να αποκτηθεί η εμπορική ιδιότητα, απαιτείται:

- ❖ Η τέλεση εμπορικών πράξεων.

⁴⁷ Τσιριντάνης, 1964, σ.79.

- ❖ Η τέλεση εμπορικών πράξεων κατά σύνηθες επάγγελμα.

Οι εμπορικές δραστηριότητες που τονίζονται στην ανωτέρω διάταξη είναι πρωτότυπα εμπορικές και απαριθμούνται στα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων.

Η διενέργεια εμπορικών πράξεων προσδίδει την ιδιότητα του εμπόρου σε ένα φυσικό πρόσωπο, εφόσον γίνεται κατά σύνηθες επάγγελμα και για βιοποριστικούς λόγους⁴⁸.

Για παράδειγμα, ένας φαρμακοποιός ασκεί το επάγγελμα του και εκτελεί εμπορικές πράξεις ύστερα από την εξασφάλιση της σχετικής άδειας της αρχής. Η άδεια αυτή δεν αρκεί για να αποκτήσει την εμπορική ιδιότητα. Πρέπει να ασκεί εμπορικές πράξεις και κατά το σύνηθες του επαγγέλματος.

4.3.2 Το Τυπικό Σύστημα

Κατά το τυπικό σύστημα, η εμπορική ιδιότητα χορηγείται χωρίς περαιτέρω διερεύνηση, όταν συντρέχουν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

Σύμφωνα με το τυπικό σύστημα, έμποροι είναι:

- ❖ Ο χρηματιστής του ΧΑΑ, κατά το άρθρο 12 παρ.1 και άρθρο 9 παρ.1 του ν.3632/1928.
- ❖ Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ) από τη στιγμή ίδρυσης της, ακόμη και αν δεν έχει τη μορφή εμπορικής επιχείρησης, κατά το ν.2190/1920 (Νόμος 2190/1920 Περί Ανωνύμων Εταιρειών).
- ❖ Η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) από τη στιγμή ίδρυσης της, ακόμη και αν δεν έχει τη μορφή εμπορικής επιχείρησης, κατά το άρθρο 3 παρ.1 του ν.3190/1955 (Νόμος 3190/1955 Περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης).
- ❖ Ο συνεταιρισμός από τη στιγμή ιδρύσεως του και έχει εμπορική ιδιότητα κατά το άρθρο 12 παρ.1 του ν.602/1915.
- ❖ Ο εμπορικός αντιπρόσωπος εισαγωγής από τη χορήγηση της σχετικής άδειας κατά τους ν.2765/1941 και ν.3814/1958.

⁴⁸ Πέρδικας, 1963, σ.350.

Η διενέργεια των εμπορικών πράξεων θα πρέπει να πραγματοποιείται από τον ίδιο τον έμπορο. Βέβαια, είναι εφικτό η διενέργεια των εμπορικών πράξεων να γίνεται από τρίτους για λογαριασμό άλλου.

4.4 Περιορισμοί, Ασυμβίβαστα και Απαγορεύσεις στην Απόκτηση της Εμπορικής Ιδιότητας

Οι περιορισμοί στην απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας επιβάλλονται με σκοπό την προστασία του καταναλωτή. Παραδείγματος χάριν, για να λειτουργήσει κάποιος φαρμακείο θα πρέπει να έχει αποφοιτήσει από φαρμακευτική σχολή, ώστε να μη προβαίνει σε χορηγήσεις λάθος φαρμάκων τα οποία μπορούν να αποβούν ιδιαίτερα επιβλαβή για την δημόσια υγεία. Επιπλέον, περιορισμοί επιβάλλονται στις ΑΕ και τους συνεταιρισμούς, που για να προβούν σε έναρξη λειτουργιών θα πρέπει να εγκριθεί το καταστατικό τους.

Για ευνόητους λόγους υπάρχουν και οι απαγορεύσεις που σχετίζονται με την εμπορία ναρκωτικών, εκρηκτικών υλών και των δραστηριοτήτων εκείνων που βλάπτουν την δημόσια υγεία, την ασφάλεια των πολιτών και τα χρηστά ήθη.

Τέλος, υπάρχουν επαγγέλματα που είναι ασυμβίβαστα με την εμπορική ιδιότητα. Για παράδειγμα, δικηγόροι, κληρικοί, αστυνομικοί και ορκωτοί λογιστές δε μπορεί να είναι έμποροι (π.χ. δε μπορεί ο αστυνομικός Α να λειτουργεί στο όνομα του εμπορικό κατάστημα). Η παραβίαση του ασυμβίβαστου μπορεί να οδηγήσει στην έκπτωση από το αξίωμα τους. Για παράδειγμα, οι δικηγόροι αν emπίπτουν στις διατάξεις των άρθρων 26, 62 και 63 του κώδικα περί δικηγόρων, χάνουν το αξίωμα τους⁴⁹.

4.5 Οι Συνέπειες της Εμπορικής Ιδιότητας

Οι συνέπειες που φέρει η εμπορική ιδιότητα διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες⁵⁰:

- ❖ Προσωπικές συνέπειες:

⁴⁹ Ένωση Ελλήνων Νομικών, 2009, www.greekjurists.gr.

⁵⁰ Δημαράς Ν., ό.π., σ.65-67.

- Κατά τα τεκμήριο της εμπορικότητας, όλες σχεδόν οι πράξεις που εκτελούνται από τον έμπορο θεωρούνται εμπορικές και θα πρέπει να αποδεικνύει ότι δεν είναι εμπορικές, όταν απαιτείται.
 - Ο έμπορος έχει ειδική επωνυμία που προστατεύεται νομικά.
 - Ο έμπορος έχει εμπορική κατοικία εκτός από την προσωπική του.
 - Ο έμπορος δύναται να κηρυχθεί σε πτώχευση, δηλαδή τη μη ικανότητα για αποπληρωμή των χρεών του έναντι τρίτων.
- ❖ Επαγγελματικές συνέπειες:
- Υπάρχει υποχρέωση για την υποβολή προς τον αρμόδιο οικονομικό έφορο για την έναρξη των εργασιών του.
 - Πρέπει να γίνει αναγγελία της επωνυμίας στο αρμόδιο εμπορικό επιμελητήριο.
 - Ο έμπορος είναι υποχρεωμένος να τηρεί εμπορικά βιβλία.
- ❖ Φορολογικές συνέπειες:
- Οι έμποροι υπόκεινται σε ειδικό τέλος χαρτοσήμου για τις πράξεις που εκτελούν.
 - Ισχύει ειδική κατηγορία φορολογίας εισοδήματος.
 - Ο Κώδικας Φορολογικών Στοιχείων (ΚΒΣ) επιβάλλει την τήρηση επιπρόσθετων βιβλίων.

4.6 Τα Εμπορικά Βιβλία

Η τήρηση των εμπορικών βιβλίων από τον έμπορο χρήζει ιδιαίτερης σημασίας. Και τούτο, διότι όχι μόνο ο έμπορος έχει μια πλήρη εικόνα της οικονομικής του κατάστασης, αλλά αποδεικνύει και προς το κράτος τις συναλλαγές του και, κατά συνέπεια, καθίσταται για το κράτος δυνατή η ικανότητα να επιβάλλει τη φορολογία⁵¹.

Τα βιβλία που είναι υποχρεωτικά για την τήρηση τους από τον έμπορο είναι τα εξής:

- ❖ Το ημερολόγιο: καταχωρούνται καθημερινά όλες οι οικονομικές συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν.

⁵¹ Δελούκας, 1957, σ.169.

- ❖ Το βιβλίο αντιγραφής επιστολών: καταγράφονται τυχόν e-mails, fax κ.α.
- ❖ Το βιβλίο απογραφών: αναγράφονται όλα τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία του εμπόρου.

Υπάρχουν, όμως, και τα προαιρετικά βιβλία που ο έμπορος θα πρέπει να τηρεί. Αυτά είναι:

- ❖ Το καθολικό: αναγράφονται με χρονολογική σειρά όλες οι εγγραφές που γίνονται στο ημερολόγιο.
- ❖ Το πρόχειρο: ο έμπορος καταχωρεί σε αυτό και κατά πρόχειρο τρόπο όλες τις καθημερινές συναλλαγές του.
- ❖ Το βιβλίο ταμείου: καταγράφονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές του εμπόρου.
- ❖ Το βιβλίο γενικών εξόδων: εμπεριέχει όλα τα γενικά έξοδα που πραγματοποίησε ο έμπορος (π.χ. ενοίκια).

4.7 Συμπεράσματα που Προκύπτουν από την Παραπάνω Ανάλυση

Η παράγωγη εξ' υποκειμένου εμπορικότητα έχει ως άξονα το νομικό πρόσωπο (τον έμπορο). Από αυτό το γεγονός, συνεπάγεται ότι ο έμπορος τυγχάνει υποστήριξης των συμφερόντων του από την εμπορικότητα εξ' υποκειμένου. Άρα, η παράγωγη εξ' υποκειμένου εμπορικότητα υποστηρίζει το κριτήριο της εμπορικότητας (το οποίο είναι το ύψος της επένδυσης του κεφαλαίου που αποδίδεται από την επιχείρηση), δηλαδή υποστηρίζει το κεφάλαιο που αποδίδει ο έμπορος στην επιχείρηση. Βέβαια, το μειονέκτημα αυτής της μορφής εμπορικότητας είναι ότι πράξεις ιδιωτών διατηρούν τον αστικό τους χαρακτήρα. Λόγου χάριν, όταν ένας ιδιώτης πραγματοποιεί αγορά αυτοκινήτου ύψους 10.000 ευρώ και, εν συνεχεία, το μεταπωλεί αντί 12.000 ευρώ η πράξη αυτή παραμένει αστική, ανεξάρτητα αν σκοπός της πράξης αυτής είναι η μεταπώληση.

Η παράγωγη εξ' αντικειμένου εμπορικότητα έχει ως άξονα της την διενέργεια εμπορικών πράξεων που θεωρούνται βάσει νομοθεσίας καθαυτού εμπορικές (πρωτότυπα εμπορικές), ανεξάρτητα από ποιον εκτελούνται και για ποιο λόγο (π.χ.

ένας ιδιώτης λαμβάνει δάνειο ύψους 30.000 € από την Eurobank, με σκοπό να αγοράσει υποδήματα και, στη συνέχεια, να τα μεταπωλήσει. Η λήψη δανείου δεν είναι εμπορική πράξη. Όμως, μετατρέπεται σε εμπορική διότι υπάρχει σχέση υποτέλειας προς άλλη εμπορική πράξη, που είναι η αγορά προς μεταπώληση). Κατά συνέπεια, αποκλείονται να λογισθούν ως εμπορικές οι πράξεις εκείνες που δεν αναφέρονται στο εμπορικό μας δίκαιο. Φυσικά, μειονέκτημα της συγκεκριμένης μορφής εμπορικότητας είναι ότι δεν προστατεύει τον έμπορο και τα συμφέροντα του. Συνεπώς, βάσει του παραδείγματος που αναφέραμε, ο έμπορος υποδημάτων βλάπτεται οικονομικά από τον ιδιώτη που εκτέλεσε την ενέργεια αυτή βάσει του δανείου που έλαβε από την Eurobank.

Ως φυσικό επακόλουθο, βάσει των δύο αυτών μορφών εμπορικότητας δύναται ένα φυσικό πρόσωπο να αποκτήσει την εμπορική του ιδιότητα, πληρώντας είτε κάποιες προϋποθέσεις που ορίζονται από τη διάταξη 1 ΕΚ (ουσιαστικό σύστημα) είτε όταν συντρέχουν συγκεκριμένες τυπικές προϋποθέσεις (τυπικό σύστημα). Βέβαια, η εμπορική ιδιότητα έχει ασυμβίβαστα, απαγορεύσεις και περιορισμούς (έγινε αναφορά στην παράγραφο 4.5), οι οποίοι αποσκοπούν στην προστασία του κοινωνικού συνόλου. Επίσης, η απόκτηση και διατήρηση της εμπορικής ιδιότητας έχει και κάποιες συνέπειες (πραγματοποιήθηκε ανάλυση στην παράγραφο 4.6 της εργασίας), οι οποίες ανάμεσα τους εμπεριέχουν και την τήρηση ορισμένων βιβλίων (υποχρεωτικών και προαιρετικών), των οποίων η μη ορθή τήρηση τους αποτελεί σοβαρό παράπτωμα.

**ΜΕΡΟΣ 5 - ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΜΕΡΟΣ 5 - ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

5.1 Εισαγωγή

Αντικείμενο του εμπορικού δικαίου είναι η επιχείρηση και η εμπορικότητα της προσδιορίζεται είτε με το τυπικό είτε με το ουσιαστικό σύστημα. Και επειδή η επιχείρηση σχεδόν ταυτίζεται με την περιουσία του εμπόρου, για αυτό το λόγο αξίζει να μελετήσουμε τις μορφές που λαμβάνει μια εμπορική επιχείρηση ως μέρος της εμπορικής ιδιοκτησίας.

Μια εμπορική επιχείρηση μπορεί να είναι προσωπική (να αποτελείται από ένα μόνο άτομο) ή να έχει τη μορφή εταιρείας (εταιρεία είναι η ένωση δύο ή περισσότερων προσώπων που έχουν κοινούς στόχους και τη συστήνουν μέσω σύμβασης). Ο εμπορικός μας κώδικας αναγνωρίζει επτά είδη εμπορικών εταιρειών και ο κώδικας του ιδιωτικού ναυτικού δικαίου ακόμη ένα είδος. Οι εταιρείες αυτές διακρίνονται σε προσωπικές (συμβάλλουν προσωπικά οι εταίροι, προκειμένου η εταιρεία να στηρίζεται) και κεφαλαιουχικές (οι εταίροι συμβάλλουν με την περιουσία τους).

Προσωπικές εταιρείες είναι: η ομόρρυθμη εταιρεία (ΟΕ), η ετερόρρυθμη εταιρεία (ΕΕ), η κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρεία, η αφανής εταιρεία, ο συνεταιρισμός και οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις (ΑΣΟ). Η ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ) και η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) είναι κεφαλαιουχικές εταιρείες.

Στις επόμενες σελίδες, θα πραγματοποιηθεί ανάλυση της κάθε μορφής εταιρείας χωριστά.

5.2 Η Ομόρρυθμη Εταιρεία (ΟΕ)

Πρόκειται για προσωπική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, η οποία συστήνεται από δύο ή περισσότερα πρόσωπα που έχουν κοινές επιδιώξεις και η ευθύνη τους είναι προσωπική, απεριόριστη και σε ολόκληρο για το σύνολο των υποχρεώσεων της.

Τα χαρακτηριστικά της ΟΕ είναι:

- ❖ Πρόκειται για προσωπική εταιρεία, δηλ. έχει την προσωπική στήριξη των εταίρων που την απαρτίζουν.
- ❖ Έχει νομική προσωπικότητα, δηλ. είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έχει επωνυμία, εθνικότητα, έδρα και δικαιοπρακτική ικανότητα.
- ❖ Έχει επωνυμία, η οποία συνήθως έχει το όνομα του ενός εταίρου και τα υπόλοιπα ονόματα καλύπτονται με τη φράση «και Σία» ή «και Υιοί».
- ❖ Η ευθύνη τους είναι απεριόριστη (για όλο το ποσό και με όλη την ατομική περιουσία, ανεξαρτήτως του ποσού της εταιρικής εισφοράς) και σε ολόκληρο (κάθε εταίρος υποχρεούται να αποπληρώσει ολόκληρο το χρέος).
- ❖ Όταν η ΟΕ έχει εμπορικό σκοπό, ο εταίρος αυτομάτως γίνεται έμπορος, αφού παρουσιάζεται εμπορικότητα κατά το ουσιαστικό σύστημα.

Για να συσταθεί μια ΟΕ, θα πρέπει οι εταίροι να συντάξουν και να δημοσιεύσουν μια περίληψη του καταστατικού αυτής στο δημόσιο βιβλίο που τηρεί η γραμματεία του πρωτοδικείου που εδρεύει η ΟΕ. Εν συνεχεία, η περίληψη αυτή θα πρέπει να βρίσκεται τοιχοκολλημένη επί τρεις ημέρες στο ακροατήριο του πρωτοδικείου. Κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του Εμπορικού Νόμου, η μη δημοσιευμένη ΟΕ είναι άκυρη. Στις μεταξύ των εταίρων σχέσεις, κάθε εταίρος έχει δικαίωμα να επικαλεστεί την ακυρότητα της ΟΕ. Στις μεταξύ των τρίτων σχέσεις, υπάρχει σχετική ακυρότητα υπέρ τρίτων, οι οποίοι δικαιούνται να επικαλεστούν την ακυρότητα της στο μέλλον (*ex nunc*), εφόσον αποδείξουν τη δράση της ΟΕ.

Κατά τη νομολογία, αν η μη δημοσιευμένη εταιρεία λειτούργησε απέναντι σε τρίτους, τότε αυτή κατά πλάσμα δικαίου είναι καθ' όλα, δηλ. νόμιμη (*de jure*) και όχι εκ των πραγμάτων (*de facto*) έγκυρη. Επομένως, ούτε οι εταίροι ούτε και οι τρίτοι μπορούν να επικαλεστούν ακυρότητα. Όμως, αν η αδημοσίευτη εταιρεία δε λειτουργούσε απέναντι σε τρίτους, τότε είναι αναδρομικώς άκυρη αλλά λογίζεται σαν εταιρεία δίχως νομική προσωπικότητα, κατά το αρ. 182 ΑΚ⁵².

⁵² Ρόκας Ν, 1996., σ.114.

Μεταγενέστερα η ΟΕ έχει την υποχρέωση να φέρει στη δημοσιότητα συμβάντα που απορρέουν από τη λειτουργία της και δε δύνανται να προβλεφθούν από το καταστατικό της (π.χ. αλλαγή στην επωνυμία).

Η απόδειξη της ΟΕ πραγματοποιείται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο το καταθέτουν οι εταίροι στη γραμματεία του πρωτοδικείου που εδρεύει η εταιρεία. Όταν η ΟΕ καταχωρηθεί στο δημόσιο βιβλίο, τότε αυτή αποκτά νομική προσωπικότητα.

Η λύση-εκκαθάριση της ΟΕ μπορεί να οφείλεται στους παρακάτω λόγους:

- ❖ Ο χρόνος διάρκειας της εταιρείας έφθασε στο τέλος του.
- ❖ Αν ένας ή περισσότεροι εταίροι καταγγείλουν την εταιρική σχέση.
- ❖ Αν υπάρξει αδυναμία πραγμάτωσης του λόγου που ιδρύθηκε ή πραγματώθηκε ο λόγος για τον οποίο ιδρύθηκε.
- ❖ Αν η ΟΕ κήρυξε πτώχευση.
- ❖ Αν η λύση της προέρχεται από κοινή απόφαση όλων των εταίρων.
- ❖ Αν ένας εταίρος πτωχεύσει, αποβιώσει ή απωλέσει τη δικαιοπρακτική του ικανότητα (λόγω του ότι τίθεται υπό δικαστική συμπαράσταση).

5.3 Η Ετερόρρυθμη Εταιρεία (ΕΕ)

Διακρίνουμε δύο μορφές ΕΕ: την απλή ΕΕ και την κατά μετοχές ΕΕ⁵³. Η κάθε μορφή θα αναλυθεί χωριστά.

5.3.1 Η Απλή ΕΕ

Πρόκειται για μια εμπορική εταιρεία με νομική προσωπικότητα και ιδιαίτερη επωνυμία, στην οποία ένας ή περισσότεροι εταίροι έχουν προσωπική, απεριόριστη και σε ολόκληρο ευθύνη (είναι δηλ. ομόρρυθμοι εταίροι), ενώ ένας ή περισσότεροι από αυτούς έχουν ευθύνη μέχρι του ποσού που συνεισέφεραν σε αυτήν (δηλ. είναι ετερόρρυθμοι εταίροι). Δηλαδή, παρατηρούμε ότι η ΕΕ είναι μια παραλλαγή της ΟΕ, άρα και τα χαρακτηριστικά της μοιάζουν με εκείνα της ΟΕ. Πιο συγκεκριμένα:

⁵³ Αλεξανδρίδου, 1995, σ.21-22.

- ❖ Πρόκειται για προσωπική εταιρεία.
- ❖ Έχει νομική προσωπικότητα.
- ❖ Η εμπορική επωνυμία σχηματίζεται υποχρεωτικά με το όνομα ενός ή περισσοτέρων ομόρρυθμων εταίρων.
- ❖ Είναι εμπορική εταιρεία κατά το ουσιαστικό σύστημα.
- ❖ Ένας ή περισσότεροι εταίροι ευθύνονται προσωπικά, απεριόριστα και εις ολόκληρο, ενώ ένας ή περισσότεροι εταίροι ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

Στην απλή ΕΕ η εισφορά ενός εταίρου μπορεί να είναι σε χρήμα ή και σε είδος (δηλ. σε περιουσιακό στοιχείο το οποίο μπορεί να μετατραπεί σε χρήμα). Επομένως, θεωρείται ως χρηματοδότης της εταιρείας και όχι ως έμπορος, κατά συνέπεια δεν έχει το δικαίωμα να συμμετάσχει στη διοίκηση της ΕΕ. Φυσικά, δεν χάνει το δικαίωμα της λήψης πληροφοριών.

Στο νέο σχέδιο του εμπορικού κώδικα, οι ΟΕ και οι ΕΕ θεωρούνται εμπορικές, ασχέτως αν διενεργούν ή όχι εμπορικές πράξεις (είναι δηλ. εμπορικές και κατά το τυπικό σύστημα). Επιπλέον, για να διασφαλιστούν οι συναλλαγές και να αντιμετωπίσουν τυχόν ελαττωματικές εταιρείες, τόσο οι ΟΕ όσο και οι ΕΕ αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζονται οι ΑΕ και ΕΠΕ⁵⁴.

5.3.2 Η Κατά Μετοχές ΕΕ

Όπως και στην απλή ΕΕ, υπάρχουν ένας ή περισσότεροι εταίροι που έχουν προσωπική, απεριόριστη και σε ολόκληρο ευθύνη (είναι δηλ. ομόρρυθμοι εταίροι), ενώ ένας ή περισσότεροι από αυτούς έχουν ευθύνη μέχρι του ποσού εισφοράς τους σε αυτήν (δηλ. είναι ετερόρρυθμοι εταίροι). Η διαφορά με την απλή ΕΕ συναντάται στο μερίδιο των ετερόρρυθμων εταίρων. Πιο συγκεκριμένα, στην κατά μετοχές ΕΕ, τα μερίδια των ετερόρρυθμων εταίρων ενσωματώνονται σε μετοχές. Η μορφή αυτή δεν παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον, διότι δεν συναντάται στον Ελλαδικό χώρο.

⁵⁴ Παναγιωταρά, ό.π., σ.53.

Βέβαια, η μορφή αυτή της εταιρείας προσεγγίζει τις κεφαλαιουχικές εταιρείες. Και αυτό διότι, όπως και στην ΑΕ, η εισφορά των ετερόρρυθμων εταίρων πραγματοποιείται μέσω ονομαστικών μετοχών και μεταβιβάσιμων προς άλλα πρόσωπα. Η μεταβίβαση αυτή δεν έχει αντίκτυπο στην ομαλή λειτουργία της ΕΕ. Στις κατά μετοχές ΕΕ ισχύουν πολλές διατάξεις που ισχύουν και στην ΕΠΕ και η καταχώρηση αυτών γίνεται στο μητρώο ΕΠΕ.

5.4 Η Αφανής ή Συμμετοχική Εταιρεία

Κατά το άρθρο 47 του εμπορικού κώδικα, αφανής είναι η προσωπική εταιρεία δίχως νομική προσωπικότητα, στην οποία ο εταιρικός δεσμός υφίσταται μόνο στις σχέσεις μεταξύ των εταίρων, ενώ προς τους τρίτους εμφανίζεται μόνο ένας εταίρος (ενώ οι υπόλοιποι είναι αφανείς). Ο εμφανής εταίρος συναλλάσσεται έναντι των τρίτων «ιδίω ονόματι». Οι αφανείς εταίροι συμμετέχουν εξίσου στα κέρδη και στις ζημιές. Βέβαια, κατά το Ν. Ρόκα, η νομοθεσία θα έπρεπε να είχε ρυθμίσει καταλληλότερα το ζήτημα των εσωτερικών σχέσεων για τον αφανή εταίρο⁵⁵.

Η αφανής εταιρεία παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- ❖ Είναι προσωπική εταιρεία.
- ❖ Δεν έχει νομική προσωπικότητα. Και αυτό, διότι για τη σύσταση αυτής δεν υπάρχει η υποχρέωση δημοσιότητας: απαιτείται μη τυπική εταιρική σύμβαση. Μόνο ο εμφανής εταίρος θα πρέπει να έχει εμπορική ικανότητα.
- ❖ Ο εταιρικός δεσμός υφίσταται μόνο για τους εταίρους της αφανούς εταιρείας.
- ❖ Δεν έχει εταιρική επωνυμία.
- ❖ Δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί εκπροσώπησης, αφού μόνο ο εμφανής εταίρος πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές «ιδίω ονόματι». Άρα, δεν έχει και εμπορική ιδιότητα, παρ' όλο που ο νόμος τη χαρακτηρίζει ως εμπορική.
- ❖ Είναι κεφαλαιουχική εταιρεία, διότι η συμμετοχή των αφανών εταίρων είναι οικονομικής φύσεως.
- ❖ Δεν έχει εταιρική περιουσία. Η περιουσία κατέχεται από τον εμφανή εταίρο.

⁵⁵ Ρόκας Ν., ό.π., σ.131.

5.5 Οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (ΑΣΟ)

Κατά το ν.2810/2000, η ΑΣΟ είναι μια αυτόνομη και εθελοντική ένωση προσώπων η οποία, βασισμένη στην αμοιβαία βοήθεια των μελών της, στοχεύει στο να αναπτυχθεί οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά, μέσω μιας δημοκρατικής διοικήσεως⁵⁶. Και για να επιτευχθεί η ανάπτυξη αυτή, ασκούν κάθε είδους δραστηριότητα στα πλαίσια που ορίζει η νομοθεσία και το καταστατικό.

Ως ΑΣΟ λογίζονται οι αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, πτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, σπηροτροφικοί, δασικοί, αγροτουριστικοί, αγροβιοτεχνικοί, οικοτεχνικοί και άλλοι συνεταιρισμοί οποιουδήποτε κλάδου της αγροτικής οικονομίας.

Οι ΑΣΟ διακρίνονται σε πρωτοβάθμιες (εκεί ανήκουν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί), δευτεροβάθμιες (σε αυτήν ανήκουν οι ενώσεις των αγροτικών συνεταιρισμών) και τριτοβάθμιες (σε εκείνη υπάγονται οι κεντρικές συνεταιριστικές ενώσεις). Ανεξαρτήτως βαθμίδας έχουν νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα. Διέπονται από τις διατάξεις του ν.2810/2000 και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του αστικού κώδικα και του εμπορικού νόμου.

Η επωνυμία των ΑΣΟ αποτελεί μορφή έκφρασης των επιδιώξεων της ή του αντικειμένου των δραστηριοτήτων τους και περιλαμβάνει την ιδιότητα τους ως αγροτικών, καθώς επίσης και την έδρα τους.

Για να συσταθεί ένας αγροτικός συνεταιρισμός, θα πρέπει να συνταχθεί καταστατικό και να υπογραφεί από επτά τουλάχιστον πρόσωπα. Στη συνέχεια, το υπογεγραμμένο αυτό καταστατικό θα πρέπει να το εγκρίνει το ειρηνοδικείο όπου εδρεύει η ΑΣΟ.

Κάθε μέλος της συνεταιριστικής οργάνωσης είναι υποχρεωμένο να καταβάλλει ένα ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής στο κεφάλαιο της (μέλος μπορεί να είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο κατέχει δικαιοπρακτική ικανότητα και απασχολείται σε οποιοδήποτε κλάδο της αγροτικής οικονομίας). Το χρηματικό αυτό ποσό είναι γνωστό ως συνεταιριστική μερίδα και το ύψος αυτής ορίζεται από το καταστατικό. Η συνεταιριστική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα μέλη.

⁵⁶ Δημαράς Ν., ό.π., σ.112.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του ν.2810/2000, την ευθύνη των μελών μιας ΑΣΟ την ορίζει το καταστατικό ως ίση με το ποσό της υποχρεωτικής συνεταιριστικής μερίδας και τυχόν επιπρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων ή με ακέραιο πολλαπλάσιο του ποσού αυτού.

Οι συνεταιριστικές οργανώσεις τηρούν τα βιβλία που προβλέπει ο κώδικας βιβλίων και στοιχείων και τα βιβλία που ορίζει το άρθρο 20 του ν.2810/2000. Οι οργανώσεις αυτές κηρύσσονται σε πτώχευση σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος όταν δεν βρίσκονται πλέον σε θέση να συνεχίσουν τις πληρωμές τους. Η πτώχευση των ΑΣΟ δεν έχει ως συνέπεια και την πτώχευση των μελών τους.

5.6 Ο Αστικός Συνεταιρισμός

Ο αστικός συνεταιρισμός ρυθμίζεται από το ν.1667/1986⁵⁷ και στο άρθρο 1 ορίζεται ως αστικός συνεταιρισμός την ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία έχει ως επιδίωξη τη βελτιστοποίηση της ποιότητας της ζωής των μελών της σε μια κοινή επιχείρηση, μέσω της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.

Για να συσταθεί ένας αστικός συνεταιρισμός, θα πρέπει να αποτελείται από 15 τουλάχιστον μέλη. Στην περίπτωση του καταναλωτικού συνεταιρισμού, θα πρέπει τουλάχιστον εκατό άτομα να υπογράψουν το καταστατικό του.

5.7 Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ)

Πρόκειται για εταιρεία με νομική προσωπικότητα, της οποίας το κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα και μεταβιβάσιμα μερίδια (μετοχές) και της οποίας οι εταίροι (μέτοχοι) έχουν ευθύνη μέχρι του ποσού που έχουν συνεισφέρει.

Η ΑΕ αποτελεί κατ' εξοχήν κεφαλαιουχική εταιρεία, στην οποία οι εταίροι δεν κατέχουν κάποιο ρόλο, όπως και στις προσωπικές εταιρείες. Το κεφάλαιο είναι εκείνο που κατέχει σημαντική θέση στην εταιρεία, το οποίο είναι χωρισμένο σε ίσα μερίδια.

⁵⁷ Ρόκας Ν., ό.π., σ.16.

Επιπλέον, και κατά το νόμο η ΑΕ θεωρείται εμπορική εταιρεία (τυπικό σύστημα), ασχέτως αν εκτελεί ή όχι πράξεις εμπορικές.

Η επωνυμία της ΑΕ σχηματίζεται βασισμένη στον τύπο της ασκούμενης δραστηριότητας. Ανεξάρτητα από την κεφαλαιουχική της φύση, υπάρχει η δυνατότητα στην επωνυμία να συμπεριληφθεί και το όνομα του κυρίως μετόχου ή και η επωνυμία άλλης εταιρείας, αρκεί σε αυτήν να συμπεριλαμβάνονται τα αρχικά ΑΕ.

Για να συσταθεί μια ΑΕ, θα πρέπει:

- ❖ *Να συναφθεί καταστατικό* - είναι μια σύμβαση μεταξύ δύο ή περισσότερων φυσικών ή νομικών προσώπων, η οποία καταρτίζεται από συμβολαιογράφο και περιλαμβάνει εκτός από τις κατ' ιδίαν συμφωνίες και τις συμφωνίες που υποχρεωτικά προβλέπει ο νόμος. Αυτές είναι: η επωνυμία, ο σκοπός, η έδρα, η διάρκεια, ο τρόπος καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου, το είδος των μετοχών και η ονομαστική τους αξία, διατάξεις για τη σύγκληση του ΔΣ και τις αρμοδιότητες αυτού, του ΓΣ, για τους ελεγκτές, τα δικαιώματα των μετόχων, για τον ισολογισμό, για τη διάθεση των κερδών και για τη λύση-εκκαθάριση της.
- ❖ *Να γίνει ανάληψη μετοχών* - είναι η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου και αποτελεί βασικό παράγοντα για την έγκυρη σύσταση της ΑΕ. Μετοχικό κεφάλαιο είναι το σταθερό ποσό στο οποίο αντιστοιχεί το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που πρέπει να συγκεντρωθεί για τη σύσταση της εταιρείας⁵⁸. Το σύνολο αυτό θα πρέπει να το διαθέτει η εταιρεία από τη στιγμή ιδρύσεως της μέχρι και την ημέρα λήξεως της λειτουργίας της. Μετοχή είναι όχι μόνο ένα από τα ίσα τμήματα στα οποία διαιρείται το κεφάλαιο, αλλά και το αξιόγραφο εκείνο που ενσωματώνει το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που φέρει ο μέτοχος, προερχόμενο από τη συμμετοχή του στην ΑΕ.
- ❖ Να εγκριθεί το καταστατικό.
- ❖ Να δοθεί άδεια σύστασης της από τη διεύθυνση ΑΕ (για την Αττική) ή από τη νομαρχία (για την υπόλοιπη Ελλάδα).

⁵⁸ Γεωργακόπουλος, 1974, σ.82.

- ❖ Να δημοσιεύσει το καταστατικό στο μητρώο ΑΕ της υπηρεσίας του υπουργείου εμπορίου της νομαρχίας.

Μια ΑΕ μπορεί να λυθεί είτε γιατί παρήλθε ο χρόνος διάρκειας της, είτε γιατί αποφάσισε η γενική συνέλευση τη λύση της, είτε γιατί κηρύχθηκε σε πτώχευση και, τέλος, είτε διότι ανακλήθηκε η άδεια σύστασης και λειτουργίας της.

Σκοπός της εκκαθάρισης της ΑΕ είναι να προστατεύσει νομικά τους τρίτους (οι οποίοι κατείχαν το ρόλο του δανειστή της εταιρείας) και να διανείμει τα κέρδη στους μετόχους της. Στην περίπτωση αυτή, η νομοθεσία ορίζει εκκαθαριστές οι οποίοι αντικαθιστούν τη γενική συνέλευση, εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις της, εισπράττουν τις απαιτήσεις της, ρευστοποιούν την εταιρική περιουσία και διανέμουν στους μετόχους της το προϊόν της αξίας των μετοχών τους, δίνοντας προτεραιότητα στους προνομιούχους μετόχους.

5.8 Η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ)

Η ΕΠΕ είναι μια εταιρεία με νομική προσωπικότητα, της οποίας το εταιρικό κεφάλαιο δε μπορεί να είναι λιγότερο από 18.000 ευρώ, είναι διαιρεμένο σε ίσα μερίδια και δε μπορεί να ενσωματωθεί σε μετοχές. Η ευθύνη των εταίρων είναι περιορισμένη μέχρι του ποσού που συνεισέφεραν σε αυτή.

Πρόκειται για εταιρεία που συνδυάζει το προσωπικό με το κεφαλαιουχικό στοιχείο, έχει δηλ. μικτό χαρακτήρα. Έχει ομοιότητα με τις προσωπικές εταιρείες, διότι οι προσωπικές σχέσεις των εταίρων έχουν άμεση επίδραση στην εύρυθμη λειτουργία της εταιρείας, η διαχείριση της ΕΠΕ ανήκει σε όλους τους εταίρους (εκτός αν υπάρχει διαφορετικός καθορισμός), λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των εταίρων σε οποιαδήποτε απόφαση της και τα μερίδια των εταίρων δε δύνανται να ενσωματωθούν σε μετοχές. Ωστόσο, έχει ομοιότητα και με τις κεφαλαιουχικές εταιρείες, διότι έχει κεφάλαια στη διάθεση της, η εταιρική ευθύνη περιορίζεται μέχρι το εισφερόμενο ποσό και η προσωπική κατάσταση των εταίρων δεν έχει αντίκτυπο στη λειτουργία της εταιρείας (π.χ. ο θάνατος ενός εταίρου δε σημαίνει τη λύση της ΕΠΕ).

Όπως και η ΑΕ, έτσι και η ΕΠΕ θεωρείται εταιρεία εμπορική κατά το τυπικό σύστημα (άρθρο 3 ν.3190/1955). Άρα, ανεξαρτήτως του λόγου ιδρύσεως της, κάθε πράξη που πραγματοποιεί λογίζεται πάντοτε ως εμπορική δια νόμου.

Η ΕΠΕ θεσμοθετήθηκε για να ικανοποιήσει την ανάγκη φυσικών ή νομικών προσώπων για εργασία σε επίπεδο μικρής, μεσαίας ή οικογενειακής επιχειρήσεως⁵⁹. Δηλαδή, η ΕΠΕ ικανοποιεί την επιθυμία που έχουν κάποια άτομα να συνάψουν εμπορικές συνεργασίες με τρίτους, χωρίς όμως να έχουν ευθύνη απέναντι στους τρίτους και με την προσωπική τους περιουσία και χωρίς να ούτε να υπόκεινται σε αυστηρό έλεγχο από το κράτος ούτε να συγκεντρώσουν το ελάχιστο κεφάλαιο που προβλέπει η νομοθεσία για να συστήσουν μια ΑΕ.

Για να συσταθεί μια ΕΠΕ, θα πρέπει να συντρέχουν τρεις προϋποθέσεις:

- ❖ Να συντάξει καταστατικό - θα πρέπει να συμπράξουν τουλάχιστον δύο ημεδαπά ή αλλοδαπά πρόσωπα (εκτός αν πρόκειται για μονοπρόσωπη ΕΠΕ), τα οποία θα πρέπει να κριθούν ικανά για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων. Το καταστατικό πρέπει να συνταχθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο και σε αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνονται: (α) Ονοματεπώνυμο, κατοικία, επάγγελμα και ιθαγένεια εταίρων, (β) η εμπορική επωνυμία, (γ) η έδρα και ο σκοπός της εταιρείας, (δ) ο τύπος της εταιρείας, (ε) το κεφάλαιο της ΕΠΕ, η μερίδα συμμετοχής και τα τυχόν περισσότερα εταιρικά μερίδια κάθε εταίρου, όπως επίσης και βεβαίωση των ιδρυτών περί τρόπου καταβολής του κεφαλαίου, (στ) το αντικείμενο των εισφορών σε είδος, η αποτίμησή τους, η συνολική αξία των εισφορών και το ονοματεπώνυμο του εισφέροντος εταίρου και (ζ) η διάρκεια της ΕΠΕ. Δεν επιτρέπεται στο καταστατικό να συμπεριλαμβάνονται ρήτρες που έρχονται σε αντίθεση με τις επιταγές του ν.3190/1955. αν συμπεριληφθούν αυτού του είδους οι ρήτρες, τότε αυτές είναι άκυρες.
- ❖ Καταβολή του εταιρικού κεφαλαίου - το κεφάλαιο καταβάλλεται ολοσχερώς κατά την κατάρτιση της σύμβασης και όχι τμηματικά και, όπως προαναφέραμε, το ελάχιστο ποσόν που πρέπει να καταβληθεί ανέρχεται στις 18.000 ευρώ. Το μισό από αυτό πρέπει να καταβληθεί σε χρήμα. Το υπόλοιπο

⁵⁹ Αλεξανδρίδου, 2000, σ.236.

που απομένει μπορεί να καταβληθεί και σε είδος (για τις εισφορές σε είδος, θα πρέπει η αξία τους να δύναται να αποτιμηθεί σε χρήμα, ώστε αυτές να μπορούν να εμφανισθούν στον ισολογισμό της ΕΠΕ).

- ❖ Διατυπώσεις δημοσιότητας - για να είναι έγκυρη η σύσταση μιας ΕΠΕ, θα πρέπει να τηρηθούν τρεις βασικές διατυπώσεις δημοσιότητας: (1) το αντίγραφο του καταστατικού να κατατεθεί στη γραμματεία του πρωτοδικείου όπου εδρεύει η ΕΠΕ, (2) το καταστατικό να καταχωρηθεί στο μητρώο των ΕΠΕ και (3) να δημοσιευθεί στο τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ της εφημερίδας της κυβερνήσεως ανακοίνωση για την καταχώρηση στο μητρώο ΕΠΕ.

Λόγω του κεφαλαιουχικού χαρακτήρα της ΕΠΕ, γεγονότα που επέρχονται στο πρόσωπο ενός εταίρου (π.χ. θάνατος) δε συνεπάγονται τη λύση της εταιρείας, εκτός αν το προβλέπει το καταστατικό. Κατά το άρθρο 44 παρ. 1 του ν.3190/1955, μόνο όταν συμβεί κάποιο γεγονός που προβλέπει το καταστατικό ή ο νόμος έχουμε τη λύση της ΕΠΕ. Συνεπώς, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στο καταστατικό αναγράφεται ο χρόνος διάρκειας της εταιρείας, η ΕΠΕ λύεται αυτοδικαίως με τη λήξη του χρόνου διάρκειας της. Ο χρόνος διάρκειας παρατείνεται μόνο με τροποποίηση του καταστατικού.

Επιπρόσθετα, η ΕΠΕ λύεται ύστερα από απόφαση της καταστατικής συνέλευσης των εταίρων⁶⁰ (εφόσον τηρείται η αυξημένη πλειοψηφία του άρθρου 38 παρ. 1 του ν.3190/1955) ή την επιβάλλει σπουδαίος λόγος εφόσον το ζητήσει η μειοψηφία των εταίρων (έναν ή περισσότεροι εταίροι, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 1/10 του εταιρικού κεφαλαίου) ή η αδυναμία εκπλήρωσης του σκοπού της ή η κήρυξη αυτής σε πτώχευση ή η μείωση του εταιρικού κεφαλαίου κάτω από το μισό ή σε περίπτωση εξόδου ή αποκλεισμού ενός εταίρου μόνο όταν δεν του έχει καταβληθεί η μερίδα συμμετοχής του.

Μετά τη λύση της εταιρείας, ακολουθεί η εκκαθάριση αυτής από τους διαχειριστές και δημοσίευση του εκκαθαρισμένου ισολογισμού στο δελτίο ΑΕ και ΕΠΕ της εφημερίδας της κυβέρνησης. Όταν το προϊόν της εκκαθάρισης της εταιρικής

⁶⁰ Σκαλίδης, 2000, σ.427.

περιουσίας διανεμηθεί στους εταίρους, τότε τερματίζεται η διαδικασία της εκκαθάρισης.

5.9 Η Μονοπρόσωπη ΕΠΕ

Η μονοπρόσωπη ΕΠΕ θεσμοθετήθηκε με στόχο την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τη δωδέκατη εταιρική οδηγία (89/667/ΕΟΚ) προκειμένου να εναρμονιστούν οι νομοθεσίες των κρατών μελών σχετικά με την ύπαρξη ΕΠΕ που αποτελούνται από έναν μόνο εταίρο. Με το άρθρο 2 του π.δ. 279/93, που προσέθεσε το άρθρο 43α στο ν.3190/1955, καθιερώθηκε και νομοθετικά η μονοπρόσωπη ΕΠΕ στην ελληνική νομοθεσία και στην επωνυμία αυτής να αναγράφεται ολογράφως η φράση ‘Μονοπρόσωπη Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης’ (μπορεί να γίνει σύντμηση μόνον προς τις λέξεις ‘εταιρεία περιορισμένης ευθύνης’. Η λέξη ‘μονοπρόσωπη’ θα πρέπει να παραμείνει ακέραια).

Ως εταιρεία εμπορική με νομική προσωπικότητα και κεφαλαιουχικό χαρακτήρα, η μονοπρόσωπη ΕΠΕ καθιερώθηκε σε διεθνές επίπεδο στις συνδιαλλαγές, καθώς ο επιχειρηματίας με τον τύπο αυτό της εταιρείας όχι μόνο μπορεί να κερδίσει ανεξαρτησία από γεγονότα που σε άλλη περίπτωση θα επηρέαζαν την ομαλή λειτουργία της εταιρείας (π.χ. σύγκρουση απόψεων κατά τη γενική συνέλευση, άρα και μη έγκαιρη απόφαση πάνω σε ένα ζήτημα), αλλά και να περιοριστεί η ευθύνη του μόνο μέχρι του ποσού που θα πρέπει να εισφέρει για να λειτουργήσει μια μονοπρόσωπη ΕΠΕ⁶¹.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να τονίσουμε ότι δύναται να έχει προηγηθεί η ίδρυση κανονικής ΕΠΕ αλλά στην πορεία να μετατραπεί αυτή σε μονοπρόσωπη, σε περίπτωση που απομείνει μόνο ένας από το σύνολο των εταίρων μιας ΕΠΕ, αρκεί να γίνει τροποποίηση του καταστατικού και η ολοκλήρωση του με τις διατυπώσεις της δημοσιότητας που ορίζει ο νόμος. Οι αποφάσεις που λαμβάνει ο μοναδικός εταίρος λαμβάνονται με την παρουσία ενός συμβολαιογράφου σε κάθε εμπορική πράξη. Τέλος, για την προστασία των τρίτων από καταχρήσεις που μπορεί να λάβουν χώρα σε μια συναλλαγή τους με μια μονοπρόσωπη ΕΠΕ, δύο περιορισμοί υφίστανται:

⁶¹ Μιχαλόπουλος, 1994, σ.41.

- ❖ Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο μοναδικός εταίρος σε μια μονοπρόσωπη ΕΠΕ δεν επιτρέπεται να είναι ο μοναδικός εταίρος και σε άλλες μονοπρόσωπες ΕΠΕ.
- ❖ Μια μονοπρόσωπη ΕΠΕ δε δύναται να έχει ως μοναδικό εταίρο μια άλλη μονοπρόσωπη ΕΠΕ.

5.10 Σύνοψη

Μελετήσαμε σε ξεχωριστό κεφάλαιο τη μορφή που μπορεί να λάβει μια επιχείρηση, διότι αντικείμενο του εμπορικού δικαίου είναι η επιχείρηση: ταυτίζεται με το κεφάλαιο που έχει επενδύσει ο έμπορος, προκειμένου να τη συστήσει και να τη διατηρήσει κατά την πάροδο του χρόνου.

Η παρουσία των εταιρειών στη σύγχρονη οικονομική ζωή αποτελεί την πραγματοποίηση του γνωστού ρητού μας «η ισχύς εν τη ενώσει»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει κάποιες επιδιώξεις και, προκειμένου να τους φέρει εις πέρας, είτε οργανώνεται σε ενώσεις είτε γίνεται μέλος σε συνεταιρισμό είτε γίνεται μέτοχος. Πολλές φορές δεν είναι δυνατό σε ατομικό επίπεδο να ικανοποιήσει κάθε φυσικό πρόσωπο τους στόχους του (λόγω π.χ. περιορισμένων οικονομικών πόρων) και, για το λόγο αυτό παρατηρούμε οργανωμένες συγκεντρώσεις προσώπων, προσωπικής εργασίας και κεφαλαίων σε μια ενιαία μορφή.

Το δίκαιο των εταιρειών που μελετήσαμε στο κεφάλαιο αυτό αποτελεί το δίκαιο που οργανώνει τις πιο πάνω αναφερθείσες συγκεντρώσεις, ρυθμίζει τις σχέσεις των προσώπων-εταίρων μεταξύ τους και τις σχέσεις των προσώπων-εταίρων με τους συναλλασσόμενους (τρίτους). Λαμβάνοντας υπόψη το δίκαιο αυτό, το οποίο προσδίδει ξεχωριστά χαρακτηριστικά για κάθε μορφή εταιρείας και καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εταίρων σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, μπορούμε να επιλέξουμε την κατάλληλη μορφή εταιρείας που μπορεί να μας βοηθήσει να εκπληρώσουμε τους στόχους που έχουμε θέσει.

ΜΕΡΟΣ 6 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΜΕΡΟΣ 6 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

6.1 Εισαγωγή

Λαμβάνοντας υπόψη μας τα πιο πάνω κεφάλαια, στο τελευταίο αυτό μέρος της μελέτης:

- ❖ Θα αναλύσουμε τους περιορισμούς της έρευνας.
- ❖ Θα υποβάλλουμε πρόταση για περαιτέρω (μελλοντική) μελέτη.
- ❖ Θα προσδιορίσουμε το ορθό κριτήριο της εμπορικότητας.
- ❖ Θα αναλύσουμε ποιος είναι ο σκοπός της θέσπισης των νεότερων εμπορικών πράξεων.

6.2 Περιορισμοί της Έρευνας

Αξίζει να λογισθεί ως περιορισμός στη διεξαγωγή της έρευνας μας πως δεν συμπεριλήφθηκε το δίκαιο των αξιογράφων. Τα αξιογραφα έχουν μεγάλη σημασία για την καθημερινότητα των συναλλαγών, διότι όχι μόνο επιβεβαιώνουν αλλά και κάνουν μαχητό το δικαίωμα που προκύπτει από μια εμπορική συναλλαγή. Άλλωστε, κατά το άρθρο 2 εδ.7δ περί εμποροδικείων, τον ν.5325/1932 και το άρθρο 59 του ν.5660/1933, η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγή και η επιταγή θεωρούνται ως εμπορικές πράξεις.

Τέλος, θα μπορούσε στη μελέτη μας να συμπεριληφθεί και η εμπορική και βιομηχανική ιδιοκτησία στη μελέτη μας. Μολονότι από τον τίτλο της δε φαίνεται να συνδέεται με τις έννοιες του εμπόρου και της εμπορικής πράξης, αποτελεί μέρος του εμπορικού δικαίου. Και αυτό, γιατί τα διακριτικά γνωρίσματα, οι ευρεσιτεχνίες και ο ανταγωνισμός αφορούν κυρίως σε εμπορικές συναλλαγές. Για παράδειγμα, η εμπορική επωνυμία αποτελεί εξ' αντικειμένου ύλη του εμπορικού δικαίου αφού πρόκειται για το όνομα με το οποίο ο έμπορος συναλλάσσεται. Επίσης, υποστηρίζεται ότι η βιομηχανική ιδιοκτησία αποτελεί τον τελευταίο βαθμό εξέλιξης του εμπορικού

δικαίου⁶². Και τούτη η άποψη θεωρείται λογική, διότι η βιομηχανική ιδιοκτησία τυγχάνει εφαρμογής στον τομέα της χειροτεχνίας και της βιομηχανίας.

6.3 Πρόταση για Περαιτέρω Μελέτη

Έχοντας υπόψη μας τους πιο πάνω περιορισμούς της έρευνας, θα μπορούσε στο μέλλον να γίνει διερεύνηση αν το δίκαιο των αξιογράφων και της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας δύνανται να προσδιορίσουν το κριτήριο της εμπορικότητας ή να εξετασθεί αν τα δύο αυτά δίκαια η νομοθεσία μας μπορεί να τα εντάξει στις νεότερες εμπορικές πράξεις.

6.4 Ο Προσδιορισμός του Ορθού Κριτηρίου της Εμπορικότητας

Από την ανάλυση των εμπορικών πράξεων και του δικαίου των εταιρειών, συνάγεται ότι ως κριτήριο της εμπορικότητας θα πρέπει να αποτελέσει η επένδυση του κεφαλαίου που πραγματοποιείται από τον έμπορο, προκειμένου να λειτουργεί την επιχείρηση του και να παράγει συγκεκριμένο οικονομικό αποτέλεσμα. Η άποψη αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι ο έμπορος πραγματοποιεί οικονομική δαπάνη (επενδύει) σε ένα συγκεκριμένο τμήμα αγοράς και επιθυμεί να αποσβεστεί η επένδυση αυτή στο αώτερο ή εγγύτερο μέλλον μαζί με κάποιο κέρδος. Με τον τρόπο αυτό, ο έμπορος θα συνεχίζει να πραγματοποιεί επενδύσεις και, κατ' επέκτασιν, να συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομικής και εμπορικής δραστηριότητας. Άλλωστε, αξίζει να τονισθεί ότι οι επενδύσεις έχουν την πιο σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Έχοντας ως γνώμονα το κριτήριο αυτό, θα είναι ευκολότερο για το νομοθέτη να προσδιορίζει (χαρακτηρίζει) τις εμπορικές και μη εμπορικές πράξεις.

Επομένως, αν μια επιχείρηση λειτουργεί και παράγει αποτέλεσμα (είτε είναι κέρδος είτε ζημιά) εξαιτίας της επένδυσης κεφαλαίου που πραγματοποίησε, τότε χαρακτηρίζεται ως εμπορική και κάνει έμπορο αυτόν που την ασκεί. Και όσο

⁶² Λιακόπουλος, 2000, σ.34.

μεγαλύτερο είναι το ύψος της επένδυσης του κεφαλαίου, τόσο βεβαιότερος είναι και ο χαρακτηρισμός της πράξης αυτής ως εμπορικής.

6.5 Ο Σκοπός της Θέσπισης των Σύγχρονων Εμπορικών Πράξεων

Αν λάβουμε υπόψη μας την σύγκριση μεταξύ των παλαιότερων και των νεότερων εμπορικών πράξεων που πραγματοποιήθηκε στο 3^ο μέρος, μπορούμε εύλογα να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι οι νεότερες εμπορικές πράξεις έχουν ως σκοπό να καλύψουν ένα ευρύτερο φάσμα από πράξεις που λαμβάνουν χώρα στη σύγχρονη οικονομική μας ζωή.

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, οδήγησε τον άνθρωπο στο να επενδύσει οικονομικά σε ακόμη περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας σε σχέση με το παρελθόν, ώστε να αναπτυχθεί η κοινωνία στην οποία το άτομο δραστηριοποιείται (π.χ. η εμπορική αντιπροσωπεία ή ο αλληλόχρεος λογαριασμός ήταν έννοιες μη αξιοποιήσιμες κατά το απώτερο παρελθόν). Για το λόγο αυτό, ήταν αναγκαίο το Β.Δ. του 1835 περί εμποροδικείων να επεκταθεί και σε άλλους τομείς όπου ο άνθρωπος δραστηριοποιείται και, κατά συνέπεια, να μπορέσει να συμβαδίσει με τις επιταγές της εποχής μας.

Συνεπώς, οι σύγχρονες μορφές εμπορικών πράξεων που διερευνήσαμε στις πιο πάνω σελίδες δεν διαφέρουν από τις εμπορικές πράξεις που ορίζει το Β.Δ.: Μπορούμε να πούμε πως όχι μόνο καλύπτουν όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της οικονομίας, αλλά και εμπεριέχουν το χαρακτηριστικό της επενδύσεως κεφαλαίου, δηλαδή υφίσταται το κριτήριο της εμπορικότητας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική:

Αλεξανδρίδου, Ε., 1995, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών - Τεύχος Α: Προσωπικές Εταιρείες*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.

Αλεξανδρίδου, Ε., 2000, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών - Τεύχος Β: Κεφαλαιουχικές Εταιρείες*, Β Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Βούτσης, Κ., 2000, *Γενικόν Εμπορικόν Δίκαιον*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Γεωργακόπουλος, Λ., 1974, *Η Ανώνυμος Εταιρεία*, Μέρος Β.

Δελούκας, Ν., 1957, *Εισαγωγικά Έννοιαι του Εμπορικού Δικαίου*, Τόμος Ι, Αθήνα.

Δημαράς, Ν., 2008, *Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο*, Έκδοση, Πάτρα.

Δημαράς, Ν., 2009, *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, Έκδοση, Πάτρα.

Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, 2007, *Επιταγή και Συναλλαγματική: Θεωρητική και Πρακτική Προσέγγιση*, Σεμινάριο Ενημέρωσης, 24 [Online], προσπελάστηκε στις 28-04-2010, η πηγή βρίσκεται διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://62.1.43.74/Eti/UplPDFs/ekpeudeutiko/septemvrios%202007/epitagi_kai_synallagmatiki.pdf.

Ένωση Ελλήνων Νομικών, 2009, *Δικηγόροι και Δικηγορικοί Σύλλογοι* [Online], προσπελάστηκε στις 28-04-2010, πηγή διαθέσιμη στην ηλ/κή διεύθυνση: <http://www.greekjurists.gr/el/dikigoroi-kai-dikigorikoi-sullogoi.html>.

Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας, 2010, *N.2076/1992/A-130 Δραστηριότητες Πιστωτικών Ιδρυμάτων κτλ* [Online], προσπελάστηκε στις 28-04-2010, πηγή διαθέσιμη στην ηλ/κή διεύθυνση: www.este.gr/Docs/2076.pdf.

Καραβάς, Κ., 1954, *Αρχαί ελληνικού εμπορικού δικαίου*, Τόμος Α, τεύχος 1^ο.

Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών, 2007, *Εμπορικοί Αντιπρόσωποι ΠΔ 219-1991 "Περί αντιπροσώπων σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων"*, 14 Ιουνίου, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.kepka.org/Grk/Lgs/Legislation/010.htm>, προσπελάστηκε στις 28-04-2010.

Κιόχος, Π.Α. και Παπανικολάου, Γ.Δ., 2000, *Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες*, 4^η έκδοση, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Κοντάκος, Α.Γ., 1997, *Γενική Λογιστική*, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Έλλην, ISBN: 960-286-285-8.

Κωνσταντέλλος, Κ., 2008, *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, [Online], προσπελάστηκε στις 28-04-2010, πηγή διαθέσιμη στην ηλ/κή διεύθυνση: <http://www.kollintzas.gr/ΦΑΚΕΛΟΣ%20ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ%20ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ/Υπόδειγμα%20σημειώσεων/Ιδιωτικό%20Δίκαιο/Εμπορικές%20πράξεις.pdf>.

Λεκαράκου-Νιζάμη, Κ. και Παπασπύρου, Α., 2001, *Ναυτιλιακή Λογιστική*, Δ Έκδοση, Πειραιάς.

Λιακόπουλος, Θ., 1998, *Γενικό Εμπορικό Δίκαιο*, 3^η Έκδοση, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.

Λιακόπουλος, Θ., 2000, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Έ Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα.

Λουκόπουλος, Α., 1967, *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, Τόμος Α.

Μαυρομάτης, Γ., 2009, *η Μεσιτεία των Αστικών Συμβάσεων*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, ISBN: 978-960-272-390-6.

Μιχαλόπουλος, Γ., 1994, *Η Μονοπρόσωπη Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Παναγιωταρά, Ζ., 1999, *Βασικές Αρχές Δικαίου και Διοίκησης: Εμπορικό Δίκαιο*, Τόμος Γ, Πάτρα.

Παπαδέας, Π., 1994, *Τραπεζική Λογιστική με το Κλαδικό λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών*, Αθήνα, ISBN: 960-90028-0-3.

Περάκης, Ε., 1984, *Εκλογή Ελεγκτών από τη μη Τακτική Γενική Συνέλευση*, ΔΦΝ.

Πέρδικας, Π., 1963, *Εγχειρίδιον Εμπορικού Δικαίου*, 3^η Έκδοση, Τόμος ΙΙ.

Πετιμεζάς, Θ., 1926, *Εμπορικόν Δίκαιον*, Τόμος Ι.

Πετιμεζάς, Θ., 1929, *Εμπορικόν Δίκαιον*, Τόμος Α.

Πέτσα, Α., 2005, *Το δίκαιο των χρηματιστηριακών συναλλαγών*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, ISBN: 960-272-325-4.

Ρόκας, Κ., 1972, *Εμπορικόν Δίκαιον: Γενικόν Μέρος*, 4^η Έκδοση.

Ρόκας, Ν., 1996, *Εμπορικές Εταιρείες*, 4^η Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Ρόκας, Ν., 1998, *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου Ι - Γενικό Μέρος: Εμπορικές Συμβάσεις*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Ρόκας, Ν., 2004, *Εμπορικές Εταιρείες*, 4^η Ανατυπωμένη Έκδοση, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Σκαλίδης, Ε., 2000, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, 5^η έκδοση, Εκδόσεις Ius, Θεσσαλονίκη.

Τσιριντάνης, Α., 1964, *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, Τεύχος Β', 6^η Έκδοση, Αθήνα.

Χατζηιωάννου, Μ.-Χ., 2008, *Η Ιστορία των Επιχειρήσεων: Γενικευτικές Αναγωγές και Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες*, 9 Δεκεμβρίου [Online], προσπελάστηκε στις 20-03-2010, η πηγή βρίσκεται διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.econ.uoa.gr/UA/files/1559128153..pdf>.

Ξενόγλωσση:

Bingham, F.G. and Quigley, C.J., 1989, "A team approach to new product development", *The Journal of Consumer Marketing*, Vol.6, pp.5-14.

Dickson, P.G.M., 1960, *The Sun Insurance Office 1710-1960: The History of Two and a half Centuries of British Insurance*, London: Oxford University Press.

Escarra, J., 1952, *Cours de droit commercial*, nouvelle édition, Paris.

Escarra, J. et Rault, J., 1934, *Principes de droit commercial*, tome I, Paris, Sirey.

Lebmann, H., 1999, *von Kaufmann recht zum unternehmensrecht? Festgabe Zivilrechtslehrer 1934-1935*, S.361.

McConnell, C.R. and Brue, S.L., 2008, *Economics*, 17th Edition, New York, NY: McGraw-Hill/Irwin, ISBN 978-0-07-329392-9.

Monroe, K., 1979, *Pricing: Making Profitable Decisions*, McGraw-Hill Book Company, New York, NY.

Paswan, A.K. and Kantamneni, S.P., 2004, "Public Opinion and Franchising in an Emerging Market", *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, Vol.16, No.2, pp.46-56.

Ripert, G. & Roblot, R., 1986, *Traité élémentaire de droit commercial*, 12e éd., Paris.

Schmidt, K., 1983, *Das HGB und die Gegenwartsaufgaben des Handelsrechts: Die Handelsrechtskodifikation im Lichte der Praxis*, Walter de Gruyter, Berlin.

Stickney, C.P. and Weil, R.L., 2007, *Glossary of Financial Accounting: An Intro to Concepts, Methods and Uses*, 12th edition, Cengage Learning.

Treber, J., 1999, *Der Kaufmann als Rechtsbegriff im Handels - und Verbraucherrecht*, AcP 199, 525.

Turgot, A.R.J., 1770, *Lettres sur le commerce des grains, adressées au contrôleur-général*.

Ηλεκτρονική:

<http://dikaio-dikaio.blogspot.com/>.

<http://users.otenet.gr/~dikaio/>.

<http://www.autopedia.gr/social/blog/view/id/109>.

<http://www.capital.gr/Articles.asp?id=929526>.

<http://www.e-spetseris.gr/>.

<http://www.multifactoring.gr/>.

Νομοθεσία:

Άρθρο 160 ΑΚ - Έγγραφος τύπος.

Άρθρο 174 ΑΚ - Δικαιοπραξία απαγορευμένη.

Άρθρο 236 ΑΚ - Συναίνεση.

Άρθρο 361 ΑΚ - Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων.

Άρθρο 873 ΑΚ - Αφηρημένη υπόσχεση και αναγνώριση χρέους.

Άρθρο 874 ΑΚ - Αυτοτελής σύμβαση αφηρημένης αναγνώρισης χρέους.

Β.Δ.1835 «Περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων».

Ν.146/1914 «Περί αθεμίτου ανταγωνισμού».

Ν.602/1915 «περί συνεταιρισμών».

Ν.2190/1920 «Περί ανωνύμων εταιρειών».

Ν.3632/1928 «Περί Χρηματιστηρίων Αξιών».

Ν.5325/1932 «Περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν».

Ν.5660/1933 «Περί Επιταγής».

Ν.2765/1941 «περί εμπορικών αντιπροσώπων εισαγωγής».

Ν.3190/1955 «Περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης».

Ν.1329/1983 «Εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της ισότητας ανδρών και γυναικών στον Αστικό Κώδικα κ.λπ.».

Ν.1667/1986 «Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις».

Ν.1733/1987 «Μεταφορά τεχνολογίας, εφευρέσεις, τεχνολογική καινοτομία και σύσταση Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας».

N.1905/1990 «Για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και άλλες διατάξεις».

N.2076/1992 «Ανάλυση και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις».

N.2239/1994 «Περί σημάτων».

N.2298/1995 «Συμβιβαστική επίλυση ιδιωτικών διαφορών, επιτάχυνση διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, σχεδιασμός και εφαρμογή σωφρονιστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις».

N.2396/1996 ««Επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες μετοχές».

N.2408/1996 «Τροποποίηση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα».

N.2417/1996 «Κύρωση του Διακανονισμού της Χάγης για τη διεθνή κατάθεση των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων της 6ης Νοεμβρίου 1925, όπως αναθεωρήθηκε στη Χάγη στις 28 Νοεμβρίου 1960 και της Συμπληρωματικής Πράξης της Στοκχόλμης της 14ης Ιουλίου 1967, όπως τροποποιήθηκε στη Στοκχόλμη στις 28 Σεπτεμβρίου 1979».

N.2447/1996: «Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις».

N.2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».

N.3588/2007 «Πτωχευτικός κώδικας».

N.3604/2007 «για την αναμόρφωση και τροποποίηση του Κ.Ν.2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών».

Π.Δ.219/1991 «περί εμπορικών αντιπροσώπων».

Π.Δ.186/1992 «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων».

Π.Δ.248/1993 «Περί Μεσιτών Αστικών Συμβάσεων».

Π.Δ.259/1997 «Διατάξεις εφαρμογής του Διακανονισμού της Χάγης για τη διεθνή κατάθεση των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων που κυρώθηκε με το Ν. 2417/1996 και διατάξεις για τον εθνικό τίτλο προστασίας».